

ROMANOS

Pabloou Romapienag hēsap p'ā deepāitarr

Chi p'ātarr. Mag carta jöoi Pabloouta p'ājim. Hajap Biblia estudiejem k'ān hiek Corinto p'ōbör hee simuata p'ājim haajem, Romapienag deepääig (1:7,15). Ham hiek hīchab hālī hāb Febe haajerr gaau k'ājā deepāijim haajem (16:1-2). Mag deepääiwai chi Pablo hagt'a Roma maba sīejim. Maagwai Roma p'ōbör hee hāk'a nām k'ān narr haawai mak'ānagta deepāijim haajem, ham hoon mam k'ōchaaga haajerr haawai (1:10-11).

Roma p'ōbör hee chi hāk'a narr k'ān chan judionaan happai k'aba judionaan k'abam k'ānpata t'ānaajim haajem. Warrcharan chi hiek'an judionaanauta harrjim haajem; mama magtarra judionaan k'abam k'ānauta hāk'a p'ōbaadëwi jūrr hewag pawi hamachta chi nacha hāk'a narr k'ān k'āajā k'apanaacha hap'ōbaadëjim hanaabá.

K'an jawaag hajī. Pabloou Romapienag māg carta deepāitarran hamagjā hīchab Hēwandamau maach peerdā haaujem hiekta hajap'a k'ap hamk'īir jaaupääig hajim (1:3-4,16-17).

Pablo hiek maachin "t'umaam k'ānta maach pekau gaaimua maachdëupai Hēwandamag maach hisegpi nāmjö hi warpta wēnārrām" haajem. "Mag hi warpta wēnārrab mama, Hēwandam t'umaam k'ān dāi hajap'a k'itaawai, mag maachdēu nem hajap'a wau nām paarjā k'aba, hich garmuata mag maach hich dāi hiekk'ōr pōm

narrjā higba, Jesucristo gaaimua maach pekau chugpaawi hiekk'ōr chuk'u sīi hich dāi dau parii hapiejem" hanlām k'ap hamk'iirta Pabloou māg libro p'ājim (3:23-24).

Pabloou hīchab dawaa k'ap'Λ hapi sim, māg maach peerdāajem hiek t'umaam k'ΛΛN hat'eemk'a sim (9:1-11:36). "Har t'um maach Pörögta hamach dau haug k'augpi jēeu nām k'ΛΛnan hāu peerdātk'aju" ha sīewai (10:13), judío k'aba hawiajā judiojō peerdāju.

Salud

¹ Romapien, maach hāba Cristo hiek hāk'a nām gaaimua k'odk'a t'ΛNΛM k'ΛΛn, jāgpai nā keena?

MΛΛn Pabloou, Jesucristo chog. Muata pārag māg hēsap p'ā deepāi chirām. Hich Jesucristoouta mΛ jār haujim, jāga Hēwandamau maach peerdā haaujē ha jaaujem k'amk'iir.

² Mag hich Hēwandamau jāga maach peerdā hauju ha sim hiek'an jōoingarwe hich hiek jaau-mienag p'āpitarr hiekpaiu.

³ Wajapcharan mag hiek'an Hēwandamau hich Chaai higwiata mag p'āpijim, maach Pör Jesucristo higwia. Maach māig heegarm k'ΛΛn dāi hāba sīeicheegpain, rey David k'ararr chaain hewagam k'ΛΛn heeta sīi parhoobam k'ΛΛnjō t'aabachējim.

⁴ MamΛ mag hamau hi t'ōotarrta deeu hiiu p'iidātarr gaaimua, maimua Hēwandam Hak'aar hi dāi sīejewai hag jua t'eegau hōor hajaug paa-jem gaaimua, hichta Hēwandam Hiewaa chi jua t'ierrk'a sīerrāmjā hōrag k'ap hapiejem.

⁵ Mag Jesucristoouta hāu mΛ jār hauwia hi hiek jaaujemk'a chitām, mag hi hiek jaau chitām

gaaimua meupierram k'ʌnau hirigta hʌdʌraa hamach peerdʌpinaa hi hipierra hamk'īir.

6 Mag meupierram k'ʌn ha chirʌm haig, muan pāarpata jaau chirʌm, pāarjā hich Jesucristoouta hich dēnk'a hautarr haawai.

7 Mag pāar Romapienjā Hēwandumau jāsene haajem k'ʌn haawai pāragta mag hēsap p'ā deepl̄i chirʌm, pāarjā hi hōor haawai. Muan maach Haai Hēwandumagjā jēeunaa maach Pör Jesucristoogjā pāar kōit jēeu chiraajem, pāar hāu heeg hoonaa pāar k'ōinnaa p'ē wai wēnʌrramk'īir.

Pabloou Romapien hoon mam k'ōchk'aajerr

8 Keena, deuem nem jaauju nawe pārag jaauk'im: Muan Jesucristo gaaimua hich mag Hēwandumagta hāu hajim ha chiraajem, pāachdēu hāk'atarr hiekta hagt'a hogdʌba durrum higwia deuem durram magwe pāar hēugar hōrāu wajap'a hig hiyāl haajem paar.

9 Muan hāba Hēwadam Hiewaau maach peerdʌ haaujem hiek warag hōrag k'ap'ʌ hapijuuta hēk'a chiraajem. Magua, hich Hēwandumaujā k'ap'ʌ sim, mua hichig jēeupierr chadcha pāar kōit jēeujem.

10 Mag nʌm dāi hīchab nawe pāar hoom k'ōchag chiraajeewai hirig jēeu chiraajem, pāar hoon mʌch pāimk'īir, majā hichdēu mag k'ōsi chirʌm k'ai mamʌ.

11 Mag pāar dāi k'īircha hoom k'ōchag chirʌmʌn, pāachdēu hāk'atarr hiek gaaita warag hubʌ paauk'amamk'īrāu. Pari magamk'īran, mʌchdēu pārag Hēwadam hiek jaau chitʌm gaaimua hich Hēwadam Hak'aragta pāar dāi hichdēu k'ōsimjö hapim k'ōsi chirʌm.

12 Mam^Λ wajapcharan mag pāachpaita mua jaau chit^Λm gaaimua hub^Λ k'aba, hagdaujö maach t'umaam k'^{ΛΛ}nta k'ⁱⁱr honee hapim k'^{ōsi} chir^Λm, maach t'umaam k'^{ΛΛ}nau hābam hiekpaita hāk'a naawai.

13 Cristo gaaimua k'odamnaan, mua pārag k'ap'^Λ hapim k'^{ōsi} chir^Λm^Λ, biek k'apan m^Λchdēu pāar hoon majujú haajem^Λ; pari mag^Λmjā hagt'a pōd maba chir^Λm. Mam^Λ hāuta pāar haar bark'iin, deeum durr maawai haajemjö, muan pāar heejā hōor k'apanaam k'^{ΛΛ}nagta warag Hēwandam hiek hāk'apim k'^{ōsi} chir^Λm.

14 Mam^Λ hagt'a mag k'apanaam k'^{ΛΛ}nau hāk'aba haawai dēbpaarta paraa chir^Λmjö Cristo d^Λi m^Λ chigaa chiraajem, t'umaam k'^{ΛΛ}nag hich hiek jaaumk'ⁱⁱr m^Λ j^Λr hautarrta hāaur k'^{ΛΛ}nagpai jaau chiraawai. Mua jaauju haai chir^Λm chi t'et'emnaanag, b^{ΛΛ}lrjā serbiiba k'it'^{ēem} k'^{ΛΛ}nag, k'ⁱⁱrug k'augk'am k'^{ΛΛ}nag, k'ⁱⁱrug meraa k'it'^{ēem} k'^{ΛΛ}nag, t'umaam k'^{ΛΛ}nagta jaauju haai chir^Λm.

15 Maguata chadcha pāar jam Roma p'ögör hee naajem k'^{ΛΛ}nagjā maach peerd^Λajem hiek jaaum k'^{ōchag} chir^Λm.

Jāga haajē maach peerd^Λajem hiek hāk'aawai

16 Mag Hēwandamau maach peerd^Λhaaujem hiek hūrwia hāk'a n^Λm gaaimuata t'um chi mag hāk'a n^Λm k'^{ΛΛ}nan hichdēu peerd^Λhaaujeeawai m^Λ chan hi hiek jawaag b^{ΛΛ}lrjā chigaa haa k'augba chit^Λm. Hiin chadcha nacharan judionaan heepaita jaaujeejim. Magtarrta hīs hewag pawia durr chaaur judionaan k'abam k'^{ΛΛ}nagpa jaaujem, hamjā hagjö peerd^Λtk'amk'ⁱⁱr.

17 Mag maach peerd^λajem hiek h^äk'aawaipaita Hēwandamau maach chi h^äk'a n^λm k'^λn pekau chuk'u hapääijem, warrjā hich magta pekau chuk'u narrjö. Hichdēu magju higwia nawe hich hiek p'äpitarr gaai jaauwai:

"Har chi m^λ hiek h^äk'a n^λm gaaaimua b^λlrjā pekau chuk'u haajerrjō n^λm k'^λnnta mua hich mag m^λch d^änk'a hauju" ha sim. *(Hab. 2:4)*

Jāga n^λ h^äor Hēwandam higbam k'^λn

18 Pari har t'um Hēwandam högk'aba hi dau na maach hinaam nem waunaa dich k'apeen d^äijā nem hagcha k'aba haajem k'^λn gayan, ya Hēwandam k'^λir machag burrim^λ sim, mag nem k'aigbam waum k'ōchgau hi hi chaarta hūrjööopaijā k'aba naawai.

19 Pari Hēwandamau mag ham gaai k'^λir machag meejuu ha sim^λn, hichdēucha hōrag hich jua hoopi sim gaaaimua hi k'ap'^λ haju haai n^λmta juau hogt'om mag k'augbamjō naawaiu.

20 Chadcha Hēwandam chan hābmuajā hooba haajem, pari hamau wajap'a k'^λirjuk'^λin, nem t'um t'^λn^λm hirua wautarr hoowiapai, "Hāa, jāgan chadcha Hēwandam sim" haju haai n^λm. Hichdēu m^λg durr hompaatarr haigmua hewag pawiajā merag chuk'u sim, hichta chadcha Hēwandam haawai warrgarwejā hichpaita hich mag jua t'eeg sīerr^λm. Pari mag hi jua hoo n^λmta, juau hogt'om hi higjööopaijā k'aba haajem. Magua pōd hamau, "Hēwandam sim k'augba naawita mag h^äk'aba haajem" haju k'aba n^λm,

21 chadcha Hēwandam sim k'ap'^λ n^λmta mag h^äk'aba naawai. Mag hi sim k'ap'^λ n^λmta, hi

k'īrag heejā haba, ni hamach nem hig nʌm deejem paarjā hirig hāu hajim haba sīerrjēem. Magju k'āai warag hamachdēu nem parhoobam wau nʌm gaaimua, k'īrjugpata hār t'ʌnʌmua sīi maadēu nem higmap'amta k'īrju sīsidʌm; wajapcharan Hēwandam hiek hat'eem sīi hedaramjōta sīsidʌm.

²² Hamachdēupain hamau nem t'um k'ap'ʌ nʌm haajem; pari mag k'ap'ʌm hanʌmta, k'īrjug chuk'umjō warag parhoobata nem wau nʌm.

²³ Mag naawaita maach hompaatarr Hēwandam hich mag t'ōojā k'augba sīerrʌmʌgta jēeubanaa warag nem parhoobam nem hamachdēupai wau nʌmʌgta jēeujem. Sīi maach dajēk'u k'it'ēem k'īirk'a waunaa, nem hichpan k'īirk'a waunaa, nem-chaain bā jayapamjōm waunaa, wa sīi jēbjā gaai jāau jēedʌ sīerrjēemjōo k'āijā waunaa magʌmʌgta jēeujem, magʌmta hamach hēwandam hawia.

²⁴ Pari hamach mag t'ʌnʌm gaaimua Hēwandamau warag hamag hoobamjō hap̄xiwia hamach t'āar hee nem k'aigba wauju k'īrju sīsidʌmta warag hʌdʌraa hamag waupi sim. Mag, hamach wir haigpai chik'am hōor dājā sīi parhooba t'ʌnʌm gaaimua, maach chi bigaaum k'ʌnta chigaa haajem.

²⁵ Mag nʌm dāi hamau hamach garmua maach Hēwandam chaarta hisegnaa jūrr nem parhoobamʌgta hee t'ʌnʌm. Hich chi nem t'um hompaatarragta jēeju haai nʌmta, hirigta jēeuba, sīi hirua nem waumarragta jēeu nʌm.

²⁶ Hamach mag nʌm gaaimuata Hēwandamau warag hamag hoobamjō sīi nem maach hinaamjō sīsidʌmta warag hʌdʌraa hamag waupi sim. Magp'öbaadeewai chará chi hʌlinaujā sīi hamach

hʌlin hap'ata hamachdēu ham haig hemk'ooin däimjö t'ʌnʌm.

27 Maagwai chi hemk'ooinjā hich hagjö warag hʌlinjā higba, hamach hemk'ooin hap'ata hʌlin däimjö ham k'õchk'a t'ʌnʌmuia maach chi bigaaum k'ʌnprata chigaa hapijem, mag hamachdēu waum haig maach hinaamjö nem wau nʌmuia. Mamʌ ham jäg nʌm paar chan Hēwandamau ham gaai jua t'üu deebam.

28 Hamau hamach garmuata Hēwandam higba naawai hich Hēwandamaujā hamag hoobamjö hapäiwia sii parhoobam k'ĩirjug maadēu higmap'amta warag hʌdlraa hamag k'ĩirjupi sim, magbaawai parhoobam nem wauju k'abamta hamach k'õchagpierr waumk'ĩir.

29 Maguata sii wir haig dich k'apeen däijā nem hagcha haba, parhoobata t'ʌnʌm: dich hðor k'abam dxi k'apese, nem k'aigbamjā t'umta waum k'ðsi, chik'am nemjā dich dēn hapim k'ðsi, nem k'aibag, chik'amnau nem wai nʌm hoowia hagjö paarpam k'ðsi, juaujā chik'am t'ðo, chik'am dxi k'ujʌrnem, sëunem, chik'am k'aibag waaunem,

30 chik'am jaaunem, chik'am k'ĩirchajā hiek'aanem, Hēwandamjā k'õchk'aba, chik'am serbiibag p'eenem, hamachdēupai hamach t'ö hiek'aanemnaa sii nem hatcharag, chik'am k'aibag wauju k'ĩirjuanem, chaainjā dënnaanau hiek'aawai hamachig k'abamjö hipierraajā k'aba,

31 Hēwandam hiek hat'eejā jäg k'ĩchag, hamach hiek'atarrjā chadcha hagjö haba, dich k'apeenjā k'a k'õchk'aba, k'ĩir haubaadëmjā k'ĩir t'üa chluunaa dich k'apeenjā dau haug k'augbata t'ʌnʌm.

32 Mag t'ΛnΛmΛn, hamach mag nΛm paar jerba Hēwandamau k'īmie durr hamach bark'Λi ju k'ap'Λ nΛmta mag t'ΛnΛm. Pari magΛmta warag hamach juu pΛaba, parhooba nem waunaa bigaaum k'Λnau hamach dēnjo waauwaijā magta k'ōsi t'ΛnΛm.

2

Hēwandamau k'aigbam k'Λn dāi hichdēu hampierr haju

1 Pari hābmua k'āijā, hí chan magba chirΛm haju. MamΛ pua chadcha mag k'īirju chirΛm k'ai, hōor wajap'am hawiajā, mΛ hiek hūrbá pΛrlg jaauk'im: Pua chik'amnaan jaauwai pΛchpaita dāi wir haig jaau sīebahab, hamau nem wau nΛmta pΛchdēujā dāi waaujeewai. Magua pua pōd, "MΛ chan Hēwandam dau na k'aibag chuk'u chirΛm" haju k'aba sim.

2 Pari maadēu k'ap'Λ nΛm, Hēwandamau hōor dāi hamachdēu nem waaujempierre haajem. Magua maadēu k'ap'Λ nΛm, magΛm nem k'aigbam waaujem k'Λnau hirua hamach k'īrcha jaaunaa hich juu machag hāwatbab k'aba hāwatpiju.

3 Pari pΛ, chik'am higwia jāan mag sīerrΛm haajemta, pΛchdēujā hamau nem waaujem k'īir hich hagjö wauba haajeeb. Mag simta, ¿pua k'īirjuawai pΛchta Hēwandam juu heemua peerdΛju ha chirΛ? PΛ chan peerdΛbam.

4 Chadcha Hēwandamau warre pΛ gaai mas deeba haajem. Pari mag pΛch chig haba haajeewaijā, puan pΛch wajap'a sīewaita mag pΛch chig haba haajempii sim. Pari pua k'augba sim, mag hirua hāu pΛ dichba haajemΛn, pΛch k'aibag hisegwia

hich j̄armk'īirta mag pΛ chigjā haba sīi warag hoobamjōo haajem.

5 Pari Hēwandamau mag pΛ hig simta, pΛch j̄g t'eeg gaaimua pΛch garmuata hi higjā higba, sīi warag hichdēu hōor hi hagk'am hed hamachdēu nem k'aigba waaujerrpierr hamach k'īrcha jaau-naa ham gaai jua k'Λaba deeju hedta pΛch gaai mas hamk'īir hich k'īir machag sīi hāwat p'iepi simjō sim.

6 Mag hedta dich nem waaujerrpierr hagdaujō hichdēu k'ap maach dāi haju.

7 Har hāgt'ar hōbērwia bālrjā meeба hich mag wajap'a wēnrraju k'īrju nΛm dāi Hēwandamagta hamach t'ō hiyāa hapim k'ōchgau warag nem wajap'am happai wauju hēk'aajem k'ΛΛnan, hirua hich dēnk'a hauju, hich mag hich dāi wēnrramk'īir.

8 Pari har hi higar k'abanaa warag nem k'aigbamta waum k'ōchk'aajem k'ΛΛn dāin, k'īir machag t'ΛnΛmuwa warre ham gaai jua k'Λabata hirua deeju.

9 Magbaadeewai judionaan mag nem k'aigba waaujem k'ΛΛnta wajap dau haug waup'öbaadēm dāi hōk'īirjug pōoma hajurau. Pari wajapcharan hamach happaijā k'aba, judionaan k'abam k'ΛΛnjā nem k'aigbam waaujem k'ΛΛnan, t'umta hīchab hich hagjō haju.

10 MamΛ magju k'āai judionaan har nem wajap'am waaujem k'ΛΛnan hāgt'arjā hich dāi wajap'ata wēnrrapiju. Mag nΛm dāi hīchab hichdēuta ham t'ō hiek'anaa k'ōinaa hich dāi p'ē wai nΛrraju. Pari hirua magjujā judionaan dāipai k'aba, t'um judionaan k'abam k'ΛΛn hawiajā nem wajap'a

waaujerr k'ʌn dāin hich hagjö haju.

¹¹ Hirua mag hääaur k'ʌnpaita daupiinaa hiwiir hääbam k'ʌn k'a hisëe k'aba haajeewai judionaan hawiajä chi k'aigba nám k'ʌnan, judionaan k'abam k'ʌn dāi k'aibag hääba t'ʌnám, Hēwandamaau hoowai.

¹² Judionaan k'abam k'ʌnau chadcha judionaan dēnjö Moiseeu ley p'ã p̄atarr chuk'u nám. Mag chuk'u naawai mag ley gayam hiek k'augba pekau waaujerr k'ʌnag Hēwandamaau mag hiek higbaju. Pari hichiita hamjä hok'oob k'aba hok'ooju, hamach pekau gaaimua. Mamá mag Moiseeu ley p'ã p̄arr wai naawai hag gayam hiek k'ap'ʌ n̄mta pekau waaujerr k'ʌnagan chadau, hag gaai jaau simjö hipierra k'aba harr gaaimata Hēwandamaau hamag hag hiek hēud̄wi warre ham dau hap'ʌ hajujä jaauju.

¹³ Wajapcharan mag ley gayam hiek k'aug chirawiajä hag hipierra k'abam chan Hēwandam na wajaug chuk'u sim. Magarrau hūrwia hag hipiera simʌn chadau hich Hēwandamaujä wajap'a sim ha sim.

¹⁴ Pari jāg judionaan k'abam k'ʌnau Moisés ley chuk'u n̄mta, sī hamach k'īrjug heemuapai hag gaai jaau simjö nem waauwai, merag chuk'u sim hamachdēujä k'ap'ʌ nám, k'ani wauju haai n̄ wa waubaju haai n̄. Mag nám haig maata hamachigan ham leíu.

¹⁵ Maguata mag nem wajap'a waauwai, mag leita hamach k'īrjug hee wai n̄mjö haajem. Mag naawai, k'ar nem wajap'a waauwai wa k'aigba waauwaijä, maguata hamag jajaauk'amjö haajem, hāu sī wa k'aigba sī. Mag hamach k'īrjug

heepai jāga wēnrraju haai nʌ ha k'ap'ʌ naawaita, maach hi hagk'am hedjā Hēwandamau Moisés ley higba, hamachdēu k'ap'ʌ haajerraupaita hōor dēnjö warag ham k'aibag waumjö haju wa ham kōit hiek'amjö haju.

16 Maigta mua mʌg maach peerdʌajem hiek jaauwai jaaujemjö, chadcha Hēwandamau hich Hiewaa Jesucristoogta hōrau meraa nem wau-naa hamach hödegpai k'aigba k'īrjuajerrjā dawaa hamag jaaupiju.

Jāga nʌ judionaan Moisés ley wai nʌm k'ʌn

17 Mua jūrr judionaanag magk'im, mʌ hiek hūrbat: Pāar hiek mag pāarta judionaan haawai Moiseeu ley p'ā pʌarr hʌlk'a nʌmuata pāach peerdʌju hanaabma. Magnaa, pāar meeunta hich Hēwandam hōor haawai, hichiita peerdʌju hawi pāachdēupai pāach t'ōojem.

18 Pāachdēuta hirua nem waupim k'ōsimjā k'ap'ʌnaa mag ley gaai jaau simjö k'anta wauju haai nʌ wa wauju k'aba nʌ ha k'ap'ʌ nʌm haajem.

19 Pāar hiek mag pāachdēupaita mag ley k'augbam gaaimua dau k'īsumjö nʌm k'ʌnijā jaau harrnaa sīi k'īchag heemjö wēnrram k'ʌn bājā wʌrp̄iju haai nʌm haajem.

20 Wajapcharan pāachdēuta k'augbam k'ʌnag jaau k'augnaa k'īrjug meraapaim k'ʌnagjā jaau k'aug nʌm haajem, mag ley gaai chadam hiek p'ā wai naawai pāachdēuta nem t'um k'ap'ʌ nʌm hawi.

21 Ma chadcha magju haaima. Pari pāachdēu chik'amnag mag jaau nʌmta, k'an jāgwi pāachdēu jaaujemjö haba haajerramma. Pāachdēun hōrag

nem jīgk'apiba jaaujemta, jāgwi pāachdēun chadcha jīgk'aajerramma.

22 Pāachdēun pāach k'apeenag chik'am hλλinjā waupiba jaaujemta, jāgwi pāachdēujā chik'am hλλin waaujerramma. Pārau k'ōchk'aba haajem, hōrau hamach juau nem waunaa maata hamach hēwandam hawi hagλg jēeu nλm hoowai. Hamau mag nλm haig chadcha k'aigba sim; pari pāachdēu mag nλmta, jāgwi pārau hamau hamach hēwandamag jēeujem deg nem wajap'am wai sīsidλmjā jīgk'aajē. ¿Mag nλmjā pekau k'abá?

23 Pāachdēupain pāachdēuta mag ley gaai chadam hiek p'ā wai nλm hawi, haata wounjö t'ōojerram. Pari mag hiek'a nλmta, hag gaai jaau simjö k'aba, Hēwandam hichaaur nem wau nλm gaaimua jūrr bigaum k'λλnag Hēwandam hēugarta k'aigba hiek'apiejem.

24 Pāachdēu jāgju k'apta hich Hēwandamaucha pāar jōoin higwia hich hiek p'āpitarr gaai, “Pāach gaaimuata har chi mλ hiek hλk'aba nλm k'λλnaun warag mλ hēugarta k'aigba hiek'aajem” ha jaauba-jieb.

25 Wajapcharan mλgtā sim: Chadcha har Moiseeu ley p'ā plarr hiek wajap'a hλλrk'a simλgan mehēu p'λλrbich nλmjā hλū sim. Pari mag p'λλrbich wai simjā mag ley hλλrk'aba sim chan, parta mag p'λλrbich nλmuua Hēwandam hōork'a nλm hag dauchach hich gaai wai sim.

26 Pari magba mag mehēu p'λλrbichba ni ju-diojā k'aba simuata mag ley gaai jaau sim wajap'a hλλrk'a simλn, magan mehēu p'λλrbichba sīewiajā, maata Hēwandamagan p'λλrbich simjö sim, hich dau na wajap'a sīewai.

²⁷ Magua, Hēwandamau maach hi hagk'am hedjā chi mag ley gaai jaau sim hiperraasim muata, pāar dēnjo mag chi dauchach hich mor gaai chuk'u hawiajā, hich garmua pāar jaauwimlcha jaauju, pārau pāachta Hēwandam hōor hawia hirua jaau-tarr dauchachjā pāach mor gaai wai nāmta mag hi ley p'ā wai nām gaai jaau sim hiperraajā k'aba narr haawai.

²⁸ Pārau k'augba nāh, judiok'a nām chan sīi maach dēnnaan judionaan haawai hōor dak'iir dich jōoin hi plaba wēnərram k'aba, ni sīi Hēwandam dēnk'a nām k'ān dauchach wai chiram hanāmjā k'abam.

²⁹ Judío chaar habarmān, sīi dich morta dauchachpiju k'āai, Hēwandam dau na t'āar wajap'a nāmlu. Mag nām haiguin chadau sīi judionaan hi hārk'a nāmuua k'aba, hich Hēwandam Hak'arauta mag maach t'āar wajaug hapi sim. Magta t'āar wajap'a nāmlu chadau, dichjōpaim k'ānnau k'aba, hich Hēwandamauta chadcha maach hāu wēnərram haju.

3

¹ Pari mag nāmta hābmua k'āijā, “K'an gaaimua magan maar judionaanta judionaan k'abam k'ān k'āaijā Hēwandam dau na hāucha nāmma” wa “K'an wajaug sī, mag p'ārbich nāmuua dich mor gaai dauchach nām” hak'iin,

² jaauju pōoma t'ānām. Pari chadcha maachta deeum k'ān k'āaijā hāucha nāmlu, maach mee-unagta hich Jōoiraujā t'umaam k'ān hat'ee hich hiek p'ā deetarr gaaimuau.

3 Pari magtarrta, ɿjāg hāaur k'ɻɻnau hāk'amap'amjō nɻm̄jāma? ɿPārau k'īirjuawai ham mag nɻm gaaimua hich Jōoirau haju haajerrjā chadcha magba sīi hich mag k'īir hok'ooju k'ai?

4 Magju habá. T'umaam k'ɻɻn nem sēunem hawiajā hich Hēwandam chan sēu chuk'u s̄ierraawai hichin hiin nem hagchata jaaujem. Maach k'aibag jawaaggā hich mag s̄ierram higwi jōoi David k'ararau Hēwandam hiek gaai magjim:

“Pua hōor k'aibag jaauwaijā hamau, ‘Puan nem hagchata jaaubarm’ haju.

Chad k'abam nem hōrau p̄ch gaai t'ɻawaijā p̄chdēuta ganab k'aba ganju” ha p̄ājim, “p̄chta hagpierra chitaawai.” (*Sal. 51:4*)

5 Pari mag maach k'aigba nɻm gaaimuata warag Hēwandam maachjō k'aba hagpierra s̄ierramjā maadēu k'ap'ɻ nɻm k'ai, magan ɿjāgāwa? Sīi parhoobam k'ɻɻnau k'īirjuajemjō k'īirjuk'iin, magan Hēwandamau pōd hōor hamach pekau gaaimua dau hap'ɻl hapiju k'aba sim haju haai nɻm, mag pekau gaaimuata hich hagpierra chitamjā wajap'a k'augpiejeeawai.

6 Pari ma chad k'abam. Mag hak'iin magan Hēwandaman hagchajā k'aba parhoobata nem wau s̄ierram hak'am. Hēwandam hichpa magta s̄ierram hak'iin, jāga hichdēu maach hi hagk'am hedjā pāar k'aigba naajim wa hāu wēnarrrajim k'āijā haju maachig.

7 Wa magba hābmua k'āijā p̄laba, “Pari mag m̄ach k'aibag chiram gaaimua jūrr mua hōrag Hēwandamau hōor dāi hagpierra nem waaujem higwia hi wajaugta p̄ēpi chiramjō chiramta, jāga

mag_λm gaaimua Hēwandamau m_λ dau hap'λλ
hapibarju" haju.

⁸ Pari mag hamau jaau n_λmjö mag k'aigba n_λm
gaaimua hi wajaugta p'ëpmjö n_λm k'ai, jāgwi
warag nem k'aigbamta wauju k'aba n_λ, mag_λm
gaaimua jūrr hich mag hi wajaugta p'ëmk'ñir. Chi
mag n_λm k'_λnaun hamachdēu mag k'ñirju n_λm
gaaimuata hōrag jaauwaijā, muan magta jaau
chit_λm haajem, mag_λm gaaimua m_λ hēugar sēuk'a
nem hīgk'am k'ōchgau. Pari chi mag n_λm k'_λnan,
Hēwandam dāi k'uјr n_λmjö n_λm gaaimua, hi juu
machag hāwatab k'aba hāwatju.

Maachin t'um pekaupanau

⁹ Magan ḡmaachin jāgata n_λmma? ḡMaach chi
judionaanta judionaan k'abam k'_λln k'_λaajā
Hēwandam na wajapcha n_λ? Magjā k'abam.
Maachin, chaig m_λchdēu jaau chirarrijō,
judionaan k'abam k'_λln dāi hāba judionaan
hawiajā t'um pekaupanau, Hēwandam hiek p'ā
sim gaai jaau simjö.

¹⁰ Mag hi hiek p'ā sim gaai jaauwai,
"Hēwandam dau na wajap'am k'_λln chan hābjā
chuk'um" ha sim.

¹¹ "Hēwandamau wajap'a wēnλrapi simjö chan
hābmuajā hi dēnjo k'ñirjuba sim; hābmuajā hi
higmap'amjöta sim.

¹² T'umaam k'_λnauta hi haar baarjem k'ad hiseg-
naa k'ad k'aibag garta wēt t'λnλm.

T'umaam k'_λnta warag hār t'λnλisim; hi dau na
wajap'am k'_λln chan hābjā chuk'um" ha
sim. *(Sal. 14:1-3; 53:1-3)*

13 “Jāgʌm k'ʌnan sii chik'am hēugar k'aigba hiek'aagpaita s̄isidʌm.

Sēuk'a nem jaaunem s̄isidʌm” ha sim. (*Sal. 5:9*)

“Par hiek'aupai chik'am t'ðojem hak'iin, jāgʌm k'ʌnaun nemk'ierr dēnþō hōor dajēk haju” ha sim. (*Sal. 140:3*)

14 “Ham hiin, sii chik'am t'ðp hiek'aagpaita s̄isidʌm gaaimua hihasimjöta s̄isidʌm” ha sim. (*Sal. 10:13*)

15 “Sii bʌlr habarm gaaimua chik'am t'ðojuuta k'ñirju s̄isidʌm;

16 hamach wēnʌrrʌmpierr sii hōor dau hap'ʌn hapijuuta hēk'aajerram.

17 Hamach mag nʌm gaaimua bʌlrjā k'ðinaa wēnʌrraju k'augba nʌm” ha sim. (*Is. 59:7-8*)

18 “Hēwandam hōk'ö haju k'ñirjug chan bʌlrjā k'ñir hee paba haajerram” ha sim. (*Sal. 36:1*)

Magta p'ā sim hich Hēwandam hiek gaai.

19 Chamʌg Hēwandam ley gayam mua jaaubarm chan hoop pārau sii hāba judionaan k'abam k'ʌn hat'eepaita mag jaau chirʌm hamiet. Maadēu k'ap'ʌ nʌm, mʌg hiek'an maach judionaan hat'eepata mag p'āpijim, maagwai Hēwandamau mʌg durr hi hagk'am hedjā t'umaam k'ʌn hamach k'aigba narr k'ap, Hēwandamau hamach k'aibag wauju jaaubarm hūruraijā sii k'ñu hi hiek hūrmk'ñir.

20 Chi lein sii maach pekau pōm k'it'ëem k'ap hapiiegpaita hich Hēwandamau p'āpitarr haawai mag hʌrk'a narr gaaimuapai chan pōd Hēwandamau maachig, “Pāar pekau chuk'u naawai mʌ dāijā hiekk'ōr chuk'u nʌm” habaju.

Jāga Hēwandamau maach kulp chuk'u hapäajē

21-22 Pari hīs jūrr Hēwandamau maachig k'ap hapi sim, jāga mag hi dāi hiekk'ōr pōm nāmjö narrta pekau chuk'u harr k'ānōjō nāisí. Chadcha warrgarwejā hichdēu ley p'āpitarr gaai jaaunaa sīi hich hi jaaumienagjā hichdēu magju hich mag jaaupiejeejim. Pari magjujā mag ley hālark'a nām gaaimua k'abam hajim. Hīs mag pekau chuk'u harrjō nāmlan, Jesucristo hiek t'āraucha hālk'a nām gaaimuata, judío wa judío k'aba hawaiiājā, Hēwandamau t'um mag pekau chuk'u narrjō p'ē wai sim. Mag Cristo k'urau k'aba hak'iin chan ni hābjā peerdābam;

23 t'umaam k'ānanta hamach pekau gaaimua hamachdēupai Hēwandamag hamach hisegpi nāmjö hi warpta wēnārrām, hichdēu waupim k'ōsim waujōjōopajā k'aba.

24 Mag Hēwandam warpta wēnārrāmjo naab mamā, hí t'umaam k'ān dāi wajap'a k'itaawai mag dichdēu nem hajap'a wau nām paarjā k'aba, hich garmuata mag maach hi dāi hiekk'ōr pōm narrjā higba, Jesucristo gaaimua maach pekau chugpaawia hiekk'ōr chuk'u sīi hich dāi dau parii hapijem.

25 Warrgarwe hichdēu hōor peerdā haaujee-wai chadcha hōor pekau wau nāmjā hoobamjōta ham haaujeejim, hich Hiewaa pāi nām hora. Pari hīs ya Hēwandamau mag Jesucristota hōor kōit t'ōmk'īir pāibarmua maachig k'ap'ā hapi sim, chadcha warrgarm k'ānōjā hauju haai sīejim. Pari mag hauju hayaa hapiegan Cristo meewia hich bag hārbarmua hichta hōor pekau chugpaajem k'apijim, hich Hēwandamau.

26 Mag, warrgar haajerrjö hīsjā chi Jesús hiek hääk'a nám k'lan chan ya tag kulp chuk'u nám haju haai sim Hēwandamaau, chadcha ham k'aibag paarjä Jesuu hädraa hich t'ōopitarr haawai.

27 Mag k'ai magan Moiseeu ley p'ā pəarr hələrk'a nəmuata kulp chuk'u nám hawia pöd dich t'öju k'aba nám. Hēwandamaau mag maach kulp chuk'u hapäi simn, mag ley hələrk'a nəmuua k'aba, hāba Jesús hiek t'āraucha hääk'a nám gaaimuata mag maach kulp chuk'u hapäi sim.

28 Wajapcharan maan məgta sim: Hēwandamaun Jesús hiek t'āraucha hääk'a nám k'lannta ya tag kulp chuk'u nám ha jaaujem. Hirua mag sii ley gaai jaau sim hiekta hōrag hələrk'api jaauba sim, hich däi hamach pekau gaaimua kulp chuk'u nám ha jawaag.

29 ¿Wa pārāu k'īirjuawai Hēwandam sii maach judionaan dēnpaí, warrgarwejä maach jöoinagta hich hiek p'ā derr haawai? ¿Hí hīchab durrpierram k'lan Hēwandam k'abá? ¿Mag hiek maach jöoinag p'ā deetarrjä t'umaam k'lan hat'ee k'abaj? Chadcha hichpaita durrpierram k'lan Hēwandamma.

30 Tag Hēwandam chuk'u hāba hich happaita sīerrəm. Hichdēupaita chadcha Jesucristo hiek hääk'aa chaar hääk'a nám k'lanan, judío wa judío k'aba hawiajä, magəmjä higba t'um hāba ya bələrjä kulp chuk'u narrjö hapäaijem.

31 Magan jägåwa. Mag maadēu hääk'aa chaar hääk'a nəisiewai, ¿mag ley maach hat'ee tag baleeba haadēp sīeb? Baleeba sīsim habá. Mag baleeba hapiju k'ääi, mag hääk'aa chaar hääk'a nəmuata warag hərcha hi baleepi nám k'abáwa, warrgarwejä hich magta Hēwandamaau hääk'api jaaujerr

haawai.

4

Jāga Abrán Hēwandam dau na pekau chuk'u harrjō sīsijī

¹ Pāadē k'īirjubat, jāga warrgar maach jöoin Abrán k'ararrjā pekau chuk'u harrjō sīsijī Hēwandam dau na.

²⁻³ Hēwandamau hoowai jöoi Abrán hich dau na nem wajap'a waaujerr gaaimuata kulp chuk'u hapläimuun, Abranau wir haig hich t'ö hiek'aju haai sīek'am. Pari Hēwandam hiek p'ä sim gaai jaauwai, bñrjā chaain chuk'u nñm hee, Hēwandamau hichig chaain k'apan hapiju jaautarr hiek hëk'abaawaita Hēwandamau hi k'aibag hisegpäwi hi tag kulp chuk'u hapläijim ha sim, sīi mag hëk'atarr paarpai. Magua pöd hirua Hēwandam dau na hich t'ö hiek'aju k'aba sīejim, mag hiek'aag nem wautarrjā chuk'u harr haawai.

⁴ Maadëu k'ap'ñ nñm, hõor p'idk'apiwi p'ag nñm chan sīi par dee nñm k'abam. Mag p'agbarmñ hich p'idk'atarr paarta p'ag nñmñu, hichiita hirig p'agab k'aba p'agju haai naawai.

⁵ Pari Hēwandamau hich hiek hëk'aa chaar hëk'a nñm k'ñññ pekau chugpaa nñm chan mag k'abam. Hamau hamach higamk'īir nem wajap'a wauba haajerr hawiajā, pari hamau hëba Cristoouta chadcha hamach peerdñ hauju haai sim hawi hamach t'āraucha hëk'amñ chadau, mag hëk'a nñm gaaimuata hag najā pekau chuk'u harrjö hapläiju.

6 Mag, ham nem wajap'a waaujerr paajarā k'aba, sīi ham pekau Hēwandamau chuk'u harrijō habapläim k'ʌn honee nʌm higwiata jöoi David k'ararraujā jaaujim.

7 Mag hirua p'ātarr hiek gaai mag sim:

“Har Hēwandamau ham k'aibag chugpaawi hamau pekau waaujerrjā higba habarm k'ʌnta chadcha honee nʌm.

8 Har maach Pör Hēwandamau hamach mag k'aigba narrjā wajap'a waupäinaa tag magʌm hiekjā higba habarm k'ʌnta honee haju”
(Sal. 32:1-2)

9 Mag simta, ḥpārāu k'īrjuawai, mag honee haju hanʌmjā sīi judionaan mehëu p'ʌrbich nʌm k'ʌn hat'eepai k'ai? Wa hīchab judionaan k'abam k'ʌn hat'eepata jaau sīwa. Chaig mʌchdēu jaau chirarrjö, mag Hēwandamau jöoi Abranjā hich mag pekau chuk'u haajerrjö wajaug paapläijim hanʌmʌn, hichdēu t'āraucha hāk'atarr gaaimua hajim.

10 Pari wajap'a k'īrjubat. ḥJāagwaichata mag hi wajaug paapläijī? ḥMehëu p'ʌrbichtarr k'ur, wa hag nawe? Hag nawe k'abajieb.

11 Mag p'ʌrbich nʌmta chi dauchach hajim, t'āraucha hāk'abaawai hich Hēwandamau wajaug paapläinaa pekau chuk'u haajerrjö hapxi nʌm dēn. Magtarr haawai hich jöoi Abranta judionaan dēnjō mag mehëu p'ʌrbichba naawiajā pari t'āraucha hāk'a nʌm k'ʌn pörk'a sīsijim. Magta hīchab hewag pawiajā hāk'aa chaar hāk'a nʌm k'ʌnan hich mag jaar haajerrjö hīsjā Hēwandamau wajaug paapläijem.

12 Mag p'ʌrbichbarmua hīchab hichta mag p'ʌrbich nám k'ʌn pörk'a sīsijim, majā pari hichdēu hăk'atarrjö hăk'a nám k'ʌn dēn mam. Pari mag p'ʌrbich wai naawiajā, hichiita Abranau hich dēn p'ʌrbichju nawe hăk'atarrjö, hamaujā t'ārauchata hăk'ajū haai nám.

*Hēwandamau hichdēu magju hatarrjö hajuun
hich hiek hăk'a nám k'ʌn d̄ita magju*

13 Hēwandamau Abranag jaauwai, hi chaain hewagam k'ʌnagta hirig deeju harr durr jāapiju hajim. Pari hirig mag jaautarr chan mag sī Moiseeu ley werplarr hʌrk'aajerr gaaimuajā k'aba, hich Hēwandamau hichig magtarr chadcha hăk'atarr haawaita mag deeju jaaujim. Mag hich hiek hăk'abaawai bălrjā pekau chuk'u harrjö Hēwandamau hi wajaug paapāijim.

14 Mag sī ley hʌrk'a nám k'ʌnta hirua mag wa-jaug paapāijem hak'iin, magan parta Hēwandam hiek t'āraucha hăk'aa jeek'am. Mag hichdēu ley deetarr hʌrk'aawaita mag maach wajaug paajem hak'iin, magan maach d̄i magju ha jaautarrjā pōd magbak'am, hăbmuajā pōd hag gaai jaau simjō t'um hʌrk'a hauba haajeewai. Magua, ley hʌrk'a nám gaaimuapai chan hōor peerdābam.

15 Lein warag Hēwandamau hōor gaai juu k'ʌaba deeju k'ap hapieta sim, ley paraam haigjā hichi-ita hōrau pōd hag gaai jaau simjō haba haajeewai.

16 Magua mag Abranag jaautarrjö maach d̄ijā wajap'a hajuun, hi hiek chadcha hăk'a nám gaaimuapaita magju. Mag gaaimuapai haawai maach peerdā haauwaijā hōrau k'ap'ʌ haju, dichdēu nem wau nám paar k'aba, hău hich

garmuata maach peerd^λ hau sim. Mag sīi hāk'a nām gaaimuapai haawai, hewag pawiajā maach mag hāk'a nāmu Abrán chaalink'a nām k'ānnauta haub k'aba hauju, Hēwandamau deeju jaautarr.

¹⁷ Hirig mag hiek'atarr jaauwi hich Hēwandam hiek p'ā sim gaai, “P^λ mua chadcha hōor durrpier-ram k'ānn haaik'apiju” ha sim. Mag hiek'atarr Hēwandamauta hōor mee sīsid harrjā p'iriutk'anaa nem chuk'u harr heejā hompaa haaujem hiekta hāk'ajim Abranau.

¹⁸ Hēwandamau hichig magtarr haawai, ya jōoiraan pamta chaaijā chuk'u narr hāba, Abranau chad-cha hich chaai paarpaju k'ap'^λ sīsijim, hichta mag hōor pōm durrpierr t'ānaisiju k'ānn haaik'aju higwi, Hēwandamau hichig, “P^λ chaain k'apaana chitaju” ha jaautarrjö.

¹⁹ Hirua k'ap'^λ sīejim, hichjā jōoiraanaa hi hūan Sarajā hūanaa k'itarr haawai hamach pōm wēnarrabaju. Pari mag jōoiraan sīerr hawiajā hirua k'ap'^λ sīejim, Hēwandamau hichig jaautarr haawai hich chaai chuk'u meebaju. Magua mag peer cien años sīerr hāba, Abranau hāba hag hiekta jāg t'ōba wai sīsijim.

²⁰ Hirua mag “Mua hāk'abamjā” haba, sīi Hēwandamau hichig chaai deeju hatarr chadcha paarpajuuta warag k'īrjunaa, “Puan p^λchdēu nem magju hatarrjā chadchata wau sīerrām” haajeejim Hēwandamag, hi t'ō hiek'amamua.

²¹ Hirua k'ap'^λ sīejim, chadcha Hēwandam juu t'eeg sim, hichdēu nem magju hatarr wawaag.

²² Hichdēu mag k'ap'^λ hāk'a sīerr gaaimuata, Hēwandamau hich hiek p'ātarr gaai jaau simjō pekau chuk'u harrjö hi wajaug paapājim haajem.

23 Mag Abranau häk'aa chaar häk'atarr gaaimua Hēwandamau hi kulp chuk'u paatarr jaau nám chan hi happaijā k'aba,

24 hewag pawia maachjā hagjö kulp chuk'u paapäiju k'än higwiapata mag p'äpijim Hēwandamau hich hiek gaai. Wajapcharan mag maach Pör Jesúus p'iriū hautarr hag Hēwandam gaai t'äraucha häk'aawaita hīchab hich Hēwandamau maach pekau chugpaawi kulp chuk'u narrjö maachjā haaujem.

25 Mag maach Pör Jesuuta Hēwandamau maach pekau paar hōrag hädvara t'ōopijim, mag t'ōtarraa deeu p'iriū hat'amua maach pekau chugpaapääig.

5

Jāga nə hīs pekau chuk'u harrjö wajaug paapäiwi

1 Mächdēu jaau chirarrjö, maachdēu t'äraucha Jesucristo hiek häk'a nám gaaimua Hēwandamau maach pekau chuk'u narrjö wajaug paapäijim. Magua ya hīsin maach hi däi k'ōinaa nám maach Pör Jesucristo gaaimua.

2 Hi gaaimuata hīchab Hēwandamaujā maach däi wajap'a haajem, hi hiek t'äraucha häk'aawai. Mag nám gaaimua hīchab honee nám, hich mag wajaug sīerräm däita wēnrraju k'īirju naawai.

3 Pari mag mág hatag hi däi wēnrraju k'īirjuwiapai k'aba, mág heegarwe maach dau haug waauwaijā hich mag honee naajem, magám gaaimua warag maach t'äar p'īipiejem k'ap'naawai.

4 Maagwai mag t'äar p'īi naawai mag dau haug wau námjā hāwatju k'ap'naawai námta Hēwandamau hoowaijā hāu sim. Mag gaaimuajā

honee naajem. Mag Hēwandamau maach häu hoo sim k'ap'Λ naawaita warag mag hi k'īircha hoo wai wēnΛrram k'ōchag t'ΛnΛmjā hogdΛba haajem.

⁵ Mag hi k'īircha hooju k'īirju nΛmΛn, hich Hak'aar maachig deetarraujā chadcha hichdēu maach daupii wai sim k'ap'Λ hapi s̄iewai hichiita hi hoob k'aba hooju k'ap'Λ nΛmΛu.

⁶ Dich juapadamaupai chan pōd dich pekau heemua höbēraagjā jua t'eeg chuk'u narrta, mag hi hoob k'aba hooju k'ap hamk'īirta Cristo bēewia maach t'umaam k'ΛnΛn kōit meechejim, magbar-mua maach chi k'aigbam k'ΛnΛn peerdΛ hawaag.

⁷ Pārau k'ap'Λ nΛm, chadcha t'et'e sim, sīi hābmua hΛdΛraa chik'am kōit hich t'ōopiju. Hich k'īrau chan, Hēwandam hiek gaai jaau simjō nem ha-jap'am happai waajem kōit hawiajā, hābmua jā hΛdΛraa hich t'ōopibaju. Tale sīi woun wajaug sim paran hābmua k'āijā hich t'ōopiju; pari mag hawiajā mag nΛm hanΛm chan wajappai hūrba haajem.

⁸ Pari Hēwandamau magbajim maach d̄xi. Maach pekau pōm nΛm hāba, Cristo pāijim maach kōit t'ōmk'īir. Mag pāibarmuata hirua hich garmua chadcha maach k'ōsi sim k'ap hapijim.

⁹ Mag, maach k'aigba narrjā higba Cristo maach kōit meetarr gaaimua ya hi d̄xi kulp chuk'u naawaita, hi gaaimuata hīchab Hēwandamau maach hi hagk'am hed maach gaai hich k'īir machag meeju harrjā häu maach jua k'lapl̄iju, ya bñlrjā pekau chuk'u harrjö naawai.

¹⁰ Warr maach pekau hee wēnΛrraajeewain maachin Hēwandam d̄xi hiekk'ōr pōmta naajim, maachdēu hi higba narr gaaimua. Pari mag Cristo maach kōit meetarr gaaimua Hēwandam

däi maach k'õinaa hapi sim k'ai, magan hich hiiu p'iidlarr gaaimuajä hīchab maach haub k'aba hich haar hauju, ya Hēwandam däi k'õinaa wēn̄rraawai.

¹¹ Pari mag hich haar haujupaijä k'abam. Maach Pör Jesucristoou Hēwandam däi mag maach k'õinaa hapitarr paarjä hirig häu hajim hanaa hich Hēwandamta t'ö hiek'aajem, honee naawai.

Adanau hōor hok'oopitarr, jūrr Jesuu peerdʌ haaujem

¹² Hich jägta hajim hīchab warrgarjä: Hich mag Jesucristo meetarr gaaimuapai maach peerdʌajemjö, hōor hābpai pekau wautarr gaaimuata hīchab t'umaam k'ʌnta hewag pawiajä pekau paarpagk'ajim. Mag pekau gaaimua chi nacha pekau wautarr wounjä meetarr haawai maach hewagam k'ʌnjä hagjö t'umaata hö deejim, t'umaam k'ʌnta pekau wau t'ʌnaawai.

¹³ Ley chuk'um haig parhooba nem waauwaijä magʌm paar hiek'aba haajeeb mamʌ, Moiseeg Hēwandamau ley p'āpiju nawe hichiita ya chi pekaun s̄iejim.

¹⁴ Mag chi pekauta warrgurwe s̄ierr haawai Adán s̄isierr haigmua k'ieb Moisés s̄ierr jaarjä mag pekaúata hewag pawiajä hōor t'um dajēgpi wai s̄isijim. Hēwandamau Adanag hich k'īrcha jaautarrta hi hichaaur hawia pekau wautarrjö hewagam k'ʌnau chan hamachdēucha wauba-jierrab mamʌ, hichiita hamachdēu nem wauju k'aba nʌm k'ap'ʌ narrta waujim. Mag wautarr gaaimuata hamachdēujä hich Hēwandamaucha jaautarrta hichaaur habarmjö pekau waujierram.

Wajapcharan mag Adanau nacha k'aigba harr gaaimuata hōor t'um dajēk n̄isierrjō, nassi pawia Cristo b̄ewaijā hi meebar m̄aaimuata h̄ichab jūrr hōor t'um peerd̄ju haai n̄isijim.

15 Mam̄l mua mag chir̄m haig chan mag Adanau pekau wautarra hewag pawia H̄ewandamau maach hat'ee hich Chaai p̄itarrjō h̄āu sim haba chir̄m. Nacha hich H̄ewandamau woun hompaatarrau, wajapcharan Adanauma, hi hiek h̄ürba hi hichaaur hawia pekau wautarr gaaimuata hewag pawiajā t'umaam k'ɻ̄nta hō deejim. Pari mag t'umaam k'ɻ̄nta k'ēch n̄am hoobaawai, H̄ewandam maach d̄xi wajap'a k'itaawai, jūrr maachig regalo wajapcharanta s̄i par deebarmjō hajim, hich Hiewaa Cristo p̄ibarmua. Cristou maach t'umaam k'ɻ̄n hiiu haum k'ōchgau maach kōit hich t'ōopibarmua hichdēu nem wauju haai s̄ierr hatchata waujim.

16 Mag warrcha hōor h̄ābpaimua pekau wautarr gaaimua t'umaam k'ɻ̄nta H̄ewandam d̄xi hiekk'ōr paarpapijim. Pari mag hiekk'ōr pōm hich d̄xi paarpatarrta, ham pekau pōm t'ɻ̄narrijā higba, t'umaam k'ɻ̄n kōit meemk'īir Cristo p̄itarr gaaimua pekau chuk'u narrjō deeu wajaug paap̄ijim.

17 Hiin chadcha h̄ābpaimua mag pekau paarpatarr haigmua hich chi pekauta nem juu t'eeg s̄isijim, hichdēuta hōor t'um dajēk haag. Pari H̄ewandamta hag k'āai juu t'eegcha s̄ierraawai hagjō woun hāb mag pekau paar maach kōit h̄ad̄raa hich t'ōopitarr gaaimua maḡm t'um p̄od̄p̄iwiwa, hōorjā wajaug paawia pekau chuk'u harrjō hap̄aijem, hajapcharan

Jesucristo gaaimuama. Mag hich t'õopitarran, mag h₄d₄raa hamach wajaug paapi n₄m k'₄nta hich dënjö nem k'aigbamjä t'um pödpääijem k'₄nk'a wënrramk'ir hajim.

18 Wajapcharan jäg Adán hich happai pekau wautarr gaaimua t'umaam k'₄nta Hēwandam d̄i hiekk'õr paarpatarrjö, h̄chab Jesucristoouta hich Haai hipierra maach kõit hich t'õopitarr gaaimua mag hiekk'õr pöm narrjä magba harrjö hapääijem, hich mag wënrramk'ir.

19 Wajapcharan h̄bpai mag Hēwandam hiek hürba hi hichaaur harr gaaimua hõor pömta pekau paarpagk'apitarrjö, hich hagjö h̄chab h̄bmua h̄ü hich Haai hipierra maach t'umaam k'₄n kõit meetarr gaaimua hõor pömta hagjö wajaug paawia pekau chuk'u narrjö n̄lisiju.

20 Warrcha Hēwandamau ley deewain, hõrag hamach pekau wau n₄m k'ap hamk'irta deejim. Pari magbaawai mag hamach pekau wau n₄mjä k'ap'₄ n₄mta warag hat'uuchata k'aibag hap'õbaadëm h̄ba, hich Hēwandamaujä hich jäg hõor dau haug k'aug paraa k'itaawai, h̄chab hamag wajapcha k'ap'₄ hapijim, hichdëu ham peerd₄ hauju haai sim.

21 Warr jäg pekau hõor meepieg hichta jua t'eeg h̄rpai s̄ierrjö, h̄sjä h̄chab Hēwandam jua t'eegta jürr hag k'ãajä h̄rpai sim, maach Pör Jesucristo gaaimua mag maach pekau pöm narrta chug-paapäiwia jürr hich d̄ita hich mag hi dënk'a wënrramk'ir.

6

Pekau wawaagan maachin chi meemjö n₄m,

mam₄ Cristo hat'ee nem wawaagan hiiu n₄m

¹ Mag pekau hat'uucha waauwaita Hēwandamaau maach d̄ai wajapcha haajem hanaawai, magan ɿwarag hich magta pekau wau wēn₄rrajupá, mag pekau wau n₄m Hēwandamaau chugpaapr̄äik'ampierr chadcha hich maach d̄ai wajap'a k'it₄m k'ap haag?

² Mag k'abam. Jesucristo d̄ai naawai tag pekau waumaaugau ya maach chi k'échamjö n₄mta, jāga mag b̄lgrjā dich k'aibag p̄aabha hagt'a pekau wau wēn₄rraju haai n₄m habarju.

³ Pārau k'ap'₄ n₄m, Jesucristo hiek hāk'awia maach hi t̄xr gaai p̄ör choowi hi d̄enk'a n₄m k'₄nan ya hi d̄ai hōor hābpaimjöta n₄m. Mag naawai tag pekau wauba haagjā warre hi d̄ai hāba k'échtarrjöta n₄m, ɿma pārau k'augba n₄?

⁴ Wajapcharan mag maach p̄ör choo n₄m haig, warre Cristo d̄ita hābam jēbdegpai bēppäitarrjöta n₄m, tag pekau waujujā k'augba haag. Pari mag meebarmjö harran, sīi tag warramjö nem k'aigbam wauba haagpai k'aba, jūrr hich Cristo simjöta wēn₄rraagau. Wajapcharan Hēwandamaau hich Chaai p'iriu hautarrjö, maachjā hich hat'ee hiiu p'iid₄barm k'₄njöta hapi sim, hāba hichd̄eu k'ōsimjö wēn₄rramk'īir.

⁵ Mag nem k'aigbam waumaaugau Cristo d̄ai hāba meetarrjö naawai hagjö hi d̄ai hāba p'iid₄barmjöta n₄m, jūrr nem wajap'am happaita wawaag.

⁶ Magua, maad̄eu k'ap'₄ n₄m, warr maach Cristo d̄ai k'aba naawai dich k'ōchagpierr nem wauju k'īirjug wai narrjā ya hich Cristoou hich d̄ai hāba pakuls gaai meerpbapr̄imjö hajim, magbarmua

mag_λm k'īirjug warre jua t'eeg chuk'u haadeewai tag mag pekaúgta dich k'āai h̄rpai hapiba hamk'īir.

⁷ Chadcha maach meewai chan tag nem waujujā k'augba haadeejewai pekaúajā maach hogd_λpääijem, ya tag hich hipierraa habaju k'ap'_λ siewai. Hich hagjöta sim hīchab Cristo däi meebarmjö haawaijā: pekaúa pöd maach däi hiek t'eeg chuk'u sim.

⁸ Mag ya maach Cristo däi k'ëchwi n_λmjö naawai maadēu k'ap'_λ n_λm, maachjā hīchab hich Cristo simjöta wēn_λrraju, pekaúgta h_λd_λlr dich h̄rpapiba.

⁹ Maadēu k'ap'_λ n_λm, Cristo hiiu p'iid_λtarr haawai tag meebam; hí tag maach dajēk'um k'_λnjö k'aba sīsim.

¹⁰ Cristo meetarran, hōor pekau paarta meetarr haawai, chi pekau jāg hichdēu hōor dajēk haajemjā warre hich Cristo garmuata pödpäijim. Pari mag meetarrta deeu hiiu p'iid_λwia sīerr_λm_λn, hich gaaimua jūrr hōragta Hēwandam t'ö hiek'amk'īrau.

¹¹ Mag pāar ya Cristo hich garmua mag pekau pödpäitarr däita naawai tag pekau waumaaugau ya chi k'ëchamjöta habat. Magarrau Cristo däi n_λm gaaimua Hēwandam hat'ee nem wajap'a wawaagan chadau jūrr k'īir hubagta habat.

¹² Pekaúg chan hoob h_λd_λraa pāach gaai h̄rpapimiet, sīi warrgar pāachdēu nem waum k'ōsimpai waaujerr wawaag.

¹³ Nem k'aigbam wawaag chan ni b_λchk'un hawiajā hoob pekaúgta pāach gaai h_λd_λlr hapimiet. Mag k'āai Hēwandamagan chadau pāachta sīi k'ajap'am nem jua choogjemjö hidēu pāach däi

hichdēu hampierr hapibat. Ya pāar mag nem k'aigbam wau wēnrramaaugau, Cristo dāi hāba meewia deeu hiiu p'iidlwi naawai, Hēwandumagta pāachdēupai warre pāach t'um t'as̄ebapäit.

¹⁴ Pārau magta hamlñ pekau chan bñlrjā pāar dāi hiek t'eeeg chuk'u s̄isiju. ¿K'an jāgwi? Pārau s̄i pāachdēu k'irju nñmjö Moiseeu ley p'ā pñatarr hñlrk'a nñmua k'aba, hāba Hēwandumau hich gar-muata pāach pekau hee wēnrrapimaaugau hñu pārag k'irjug dee s̄lewaima.

Hēwandum chogk'a naawai nem hagchata wauju haai nñm

¹⁵ Mag, mua Moiseeu ley p'ā pñatarr hñlrk'a nñmua k'aba hāba Hēwandum maach dāi wajap'a k'itaawaita maach peerdñ haaujem ha chirñm haig, hñbmua k'āijā, Hēwandumau maach chig habaju hawi, "Magan warag pekau wauju haai naabahab" haju. Pari magjā k'abam.

¹⁶ Magju k'āai wajap'a k'irjunaata nem waubat. Pārau pāachdēuta jaauju haai nñm, ¿pekaúgta hñdlñr pāach hñrpapim k'ōsi nñ, hok'oom hiek hok'oog, wa Hēwandum chogk'am k'ōsita nñ, hi hipierr nñmua hi haar hñbëraag? Pāachdēu higbarmta pāar pörk'a s̄isiewai maguata pāar hich chogk'a wai s̄isiju.

¹⁷ Warran pāran chadcha pekau chogk'a nñmjöta naajim, pāach k'ōchagpierr nem waaujerr gaaimua. Pari hñs jñrr pāar gaaimua Hēwandumagta hñu ha-jim ha chirñm, pāachig jāga wēnrraju haai nñ ha jaautarr hiekta pārau t'ārauchata hñk'a naawai.

¹⁸ Mag pekau jua heemua Hēwandumau hñu pāar peerdñ hautarr haigmua hñsin pāran jñrr hi chog-

naanau, hichdëu nem k'ōsimjö nem hagchata wau wēnrraawai.

¹⁹ Mua mag chik'am chogk'a nám jaau chiramán, sīi cha mächdëu jaau chirám wajap'a k'ap'ʌ hamk'iirta mag ejemplo pārag jaau chirám. Magba hak'iin pārau pöd k'augbaju, k'anta mua jaau chirá. Mag mächdëu jaau chirámjö, hich jāg warr sīi pāach k'ōchagpierr nem k'aigbam waaujerr gaaimua pekaúgta hädälr pāach hārpapiejerjö, hīchab hīsjā warre pāachdëupai pāachta t'um Hēwandamag t'aslebapäit, hichdëu k'ōsimjö nem wajap'ata wau námua chadcha hi hōork'a hāba hi hat'eepai wēnrraag.

²⁰ Chadcha warr pāar sīi pāach k'ōchagpierr nem wau nám gaaimua pekau chogk'a námjö naajee-wai chan Hēwandamau waipi jaau simjö waujujā k'iirjuba haajeejim, hagt'a hi hōor k'aba narr haawai.

²¹ Pari hīs hewag panaa hoowai, k'an wajaug sīejī mag k'aigba wēnrrarr. Hante hīs magám k'iirjuawai warag maach chigaata sim, mag dich nem k'aigba wau nám gaaimua sīita warag maach hok'oopiejeeawai.

²² Pari hīs chan pāar warr pekau chogk'a narrjö k'aba nám; hīsin pāran jūrr Hēwandam chognaanau. Pari mag hi chogk'a námán chadau hante maach hat'ee wajaugta sim, mag námua hi hōork'a hi hat'eepai wēnrranaa hi haar höberwi hi dāi naaimaju haawai.

²³ Pekau chogk'a námjö námuan sīi warag maach hok'oom hiekta hok'oopiejem. Pari jūrr Hēwandamau hich chogk'a wēnrrám paar maachig deeju jaau simán, hāgt'ar pawiajā hich

mag hich däi p'ë wai sísijuuta jaau sim, maach Pör Jesucristo däi hõor hābpaimjö naawai.

7

Cristo dën'k'a námán hñli jaai paraamjöta sim

¹ Cristo gaaimua k'odamnaan, pārau ley k'ap'äm k'äm haawai pārau meraa k'aba nám, lein maach hiiu durrum horapaita maach däi hiek t'eeg s̄ejem.

² Pāadë k'íirjubat: Hñli jaai paraamjä hich hagjöta s̄ebahab. Ley gaai jaauwai, chi jaai meebam haiguin hich jaai gaai jñgadau jñ simjöta sim hanäm, p̄laju k'aba. Pari chi jaai meebaraaden chadau mag jñ simjö s̄errta hēedlaadämjö sim, tag jaai chuk'u haadeewai.

³ Pari mag jaai paraa simta deeum hemk'ooi däi k'apes hamän magan pekauta waubarm, hich jaai k'abam däi haawai. Pari chi jaai meebaraaden chadau ya deeum jaai hauju haai sim, mag hich jaai gaai jñ simjö s̄errjä ya hēedlaadämjö s̄ewai. Mag, k'oopawia hich hap s̄isimta jaai hau simän magan pekau k'abam.

⁴ K'odamnaan, pāarjä hñchab hich hagjöta naabahab: Warran leita pāar jaaijö s̄ejim. Magua hichiita pārau hag gaai jaau sim hipierraahab k'aba haajeejim. Pari tag pekau waumaaugau ya pāar Cristo däi meetarrjö naawai ya mag ley pāar däi tag hiek t'eeg chuk'u s̄isim. Ya h̄sin pāranjürr Cristo dënëu, har meewia deeu hiiu p'iidlatarr dënma. Mag hi dën'k'a naawaita Hēwandam dau na nem wajap'a wau wēnarraju.

⁵ Warr maach parhoobam k'ämnejö s̄ii dich pekau hee wēnarrjaajewai leíu maachig nem

parhoob waupiba jaau s̄ejim. Pari magtarrta nem k'aigbamta waupi jaautarrjö warag parhoobam nemta waum k'ōchk'a p'ōbaadëwi s̄ii hok'oo n̄lisijim.

⁶ Pari mag narrta h̄is j̄urr nem k'aigbam wau-maaugau Cristo d̄i hāba meewi n̄lisimjö n̄am. Mag Cristo d̄i meebarmua h̄isin maachin hāba Hēwandam chognaanau, ya mag leita maach k'āai h̄rpai k'aba s̄iewai. Pari mag hi chogk'a n̄am chan mag ley gaai jaau sim h̄lark'a n̄mua k'aba, hich Hēwandam Hak'arau wēnarrapi jaau simjö wēnarrmuata mag hi chogk'a n̄am.

Pabloou hich pekau k'aug hautarr

⁷ Mag k'ai, ¿magan Hēwandamau ley deetarran pekaupá? Mag k'abam. Hēwandamau ley deetarr chan pekau k'abam. Pari mag ley k'urau k'abamuan, m̄ach pekau paraa chiramjā k'augba chirak'am. Mag ley gaai "Hoob chik'am nemta p̄ach d̄en hapim k'ōsi ham" haba s̄iek'iin, mua b̄l̄rjā k'augba chitak'am, magpai n̄mua pekauk'a höbér sim.

⁸ Pari mag ley k'aug hat'amjö habaawai chi pekaúata warag m̄r̄ag chik'am nem k'ōsi haju haai k'aba chirampata warag k'ōchk'apibarmjö hajim. Pari ley chuk'umuan magbak'am. Wajapcharan ley chuk'um haiguin, pekaun s̄ii hiek t'eeg chuk'uta sim, nem k'aigbam maachig waupieg.

⁹ Warr hagt'a daumeraa chirajeewain m̄ach pekau wai chiramjā k'augbata chirarr haawai m̄ hāu chirajim. Pari maimua ya m̄chdëu chi ley gaai jaau sim k'aug hat'aawaita, h̄ichab

mag m^lachdëu nem wauju k'abamta waum k'öchk'ak'ak'am gaaimua

¹⁰ warre m^lach hok'oo chiramjä k'ap'^l chir-sijim. Magta hajim. Wajapcharan m^lachdëu k'iirjuawai, mag ley h^lark'a n^lamuata m^lach peerd^l haujupii chirajim; pari magtarcta j^lrr hich hag leíupai warag m^lach hok'oojuuta m^lr^lg jaaubar-mjö jaaubaawai

¹¹ mua k'ap'^l haadëjim, chi pekaúata s^li m^lach k'ügurbarm. ¿Pari j^lga magj^l? Par ley t'um h^lark'a haubaju h^lark'a chitarr gaaimuama. Wajapcharan mag ley t'um pöd h^lark'a haubam gaaimua, warag pekau wau chiramuata mua k'aug hat'ajim h^lchab, chadcha m^lach hok'oo chiram.

¹² Magua k'ap'^l habat keena: H^lewandamau ley deetarr chan pekaujö k'aigba k'aba sim, hich Jöoiraucha deetarr haawai. Mag lein chadcha chi wajap'amlu, hichdëu nem k'ösimta waipi jaaunaa maach h^lu w^lenrramk'irta deetarr haawai.

¹³ Magua, ley gaaimua chan m^l hok'ooba, pekau gaaimuata hok'oo chirajim, leíu wajaug jaau sim chaaur s^li m^lach k'öchagpierrta nem wau chitarr gaaimua. Pari mag ley gaaimuata h^lchab mua k'ap'^l haadëjim, pekau chadcha nem wajap'am k'aba sim. Wajapcharan H^lewandam hiek gaaimuata maadëu k'ap'^l n^lm, pekau chadcha hat'uuchata k'aigba sim.

¹⁴ Maadëu k'ap'^l n^lm, h^lgt'armuata ley deejim. Pari m^lan s^li hich m^lig heegarpaimlu. Mag chiraawai pekauta wounjö m^lach pörk'a wai chitamjö, hirua nem k'ösimta wau chitam gaaimua hi chogk'a chitam.

¹⁵ K'augbam k'ar m_λ jāga chiraajem k'ai. Pari m_λch himeerba, chadcha Hēwandamaujā k'ōsinaa m_λchdēujā nem waum k'ōsimta wauba, hagt'a nem k'aigbam m_λchdēu waumap'amta waaujem.

¹⁶ Mag leíu waupiba sim nemta m_λchdēujā waumap'a chir_λm haig, magan m_λch paarmua mag ley wajap'a sim ha chir_λm.

¹⁷ Magua m_λchdēu k'ōchk'abam nem wau chir_λm haig, sī juau hogt'om k'abam. Mag_λm wau chir_λm chan m_λchdēucha k'aba, m_λch d_λi t'aabatarr pekau m_λ gaai h_λrp_a simuata mag waupi simjō haajem.

¹⁸ Mua k'ap'_λ chir_λm, m_λg chir_λm haig chan b_λlrjā t'āar wajaug chuk'u chir_λm Hēwandam dau na. Magua, nem wajap'a waum k'ōsi chir_λmjā pōd wauba haajem.

¹⁹ Magju k'āai mag nem wajap'a waum k'ōsimjā waubanaa nem m_λchdēu waumap'amta waaujem.

²⁰ Pari mag m_λchdēu nem waumap'am waauwijjā, sī m_λch k'īrauta wauba, m_λch d_λi pekau t'aabatarruta warag m_λ gaai h_λrpa wi mag_λm waupim k'ōsi haawaita mag_λmpa waumaajem.

²¹ Magua mua m_λchdēupaijā m_λch k'ap'_λ chir_λm, m_λch k'īrjuguan nem wajap'am happaita waum k'ōsim hee, nem k'aigbam wauju k'īrjugta maach na garpapak'amjō haajem.

²² Maagjeeb mam_λ Hēwandamau ley deetarran m_λch t'ārau k'ōsinaa hichiita hag higar chir_λm.

²³ Pari mag Hēwandam ley k'ōsi chirab mam_λ, mua k'ap'_λ chir_λm, jūrr hāb hagjō m_λ mor hee simuata m_λchdēu k'īrju chir_λm chaaur k'īrjug

k'iet m_λr_λg k'irjupi sim, hichdëuta ganaag. Ma, chi pekau m_λch d_λi t'aabatarrau. Hichdëuta woun dënjo m_λ p_λr wai simjö haajem, hichdëu nem k'ōsimta waupieg.

24 ¡Hëh, hapk'iit_λ m_λdam! Mag_λm k'irjubaadeewaita honegiā chuk'u chiraajem. ¿K'aiuwaata mag maach mor hee pekau sim jua heemua maach k'aigpér hat'aagáwa?

25 Hāba hich Hēwandamaupaita maach Pör Jesucristo gaaimua maach k'aigpér hauju haai sim. Magua hirigta h_λu hajim ha chir_λm, hich mag Jesucristo gaaimua. Wajapcharan m_λgta sim: M_λch hödiun, Hēwandamau k'ōsimta wau chit_λmua hi chogk'a chitam k'ōsi chir_λm. Pari mag chir_λmta, Cristo k'urau k'abamuan, pekauta hagt'a wounjö m_λ k'āai h_λrpai s_λek'am.

8

Hēwandam Hak'arau jaauamamjö wēn_λrraag

1 Mam_λ h_λu magba, maach ya Jesucristo hiek h_λk'awi hich dën_λk'a n_λm k'_λnau chan tag pekaúgt_λ hich mag h_λd_λr dich h_λrpai hapiju k'aba n_λm, mag pekau waaujerr paarjä hok'oopimaaugau ya maach hich dën_λk'a naawai.

2 Pari magaagan chi Hēwandam Hak'arau maach hich Cristo dën_λk'api hat'amua mag maach hok'oopiju harr juu heemua peerd_λ hat'aawaita mag pekaúgt_λ maach h_λrpai hapiba haajem.

3 Wajapcharan m_λgta hajim: Moiseeu p'ā p_λatarrau p_λod pekau juu heemua maach k'aigpér haubajim, mag pekau maach d_λi t'aabatarr gaaimua p_λod mag ley h_λrk'a hauba harr haawai. Pari Hēwandamau magbajim. Hēwandamaun hich

Hiewaachata maach wounaan k'īir t'egwia pāijim. Mag hich māg maach chi pekaupanjö k'itajieb mamā, bālrjā pekau waubajim. Mag pāiwia maach k'aibag kōit t'ōopibarmua, maach gaai haju harrta warag hich Chaai gaaita hādaraa mas hapijim, magbarmuata jūrr mag pekau maach dāi jue t'eeg sīerrta warre jue t'eeg chuk'u hapääig.

⁴ Magta hajim Hēwandamau, hichdēu ley deetarr gaai maachig waipi jaau simjö wēnərramk'īir. Magaag ya tag warr maach pekau hee wēnərraajeewaim k'īirjugjö k'aba, hich Hēwandam Hak'arau waipi jaaumamjöta nem wau nām.

⁵ Har sīi hamach bi heem k'īirjug dāipai bāauwi pekau wau wēnərram k'ānan, sīi hamach k'ōchagpierra nem wauju k'īirju sīerrjēem. Pari har Hēwandam Hak'arau jaau sim hipierraata nem wau nām k'ānan, hāba hichdēu k'ōsi simjöta nem wauju k'īirjuajem.

⁶ Hēwandam Hak'aragta hādaraa dich dāi hichdēu hampierr hapi nāmān, k'ōinaa Hēwandam dāita hich mag wēnərraju. Pari magba sīi dichdēu nem waum k'ōsimāgtā hādaraa hich mag dich gaai hārpapimān, jūrr hok'oom hiekta hok'ooju.

⁷ Jāgwi mag hok'ooju? Sīi mag dichdēu nem k'ōsimāgtā hādaraa dich gaai hārpapinaa jūrr Hēwandam hichaaurta nem waaujeewaima. Dich mag nem wau nām gaaimua hi hipierraajā haba, wa mag hi hipierraas haju hēk'ak'iinjā, hichiita pōdbaju.

⁸ Har mag sīi hamachdēu nem k'ōchagpierra nem waaujem k'ānau chan pōd bālrjā Hēwandam honeeupi hauba haajem, hamachdēu nem wau

nʌm gaaimua.

⁹ Pari pāar magba nʌm. Pārau hagt'a mag sīi pāach k'ōchagpierr nem wau wēnʌrraba, hich Hēwandam Hak'arau nem waupi jaau simjöta nem waaujem; majā chadcha mag hi Hak'aar wai nʌm k'ai mamʌ. Pari hābmua mag Hak'aarta chuk'u sim chan magan ma chan Cristo dēn k'abam.

¹⁰ Pari chadcha Cristo pāar t'āar hee sīejem k'ai, pāach pekau gaaimua pāar moron jēbeg paauk'awiajā, pāar hak'aran hich mag hiiu sīsiju, ya hich Hēwandamauchata pāar k'aibag chugpaawi bʌlrjā pekau chuk'u harrjō hapläiwia naawai.

¹¹ Chadcha mag Jesucristo p'iriū hautarr hag Hak'aarta pāar t'āar hee sim k'ai, magan mag pāar mor jēbeg paauk'abarmjā deeu Hēwandamau mag hich Hak'aar pāar hee sīejem gaaimuapai deeu p'iriutk'a hauju.

¹² Jāan magau keena, cha mʌchdēu jaau chirʌmjö. Maachin chadcha Hēwandam Hak'aragta hidēu hichdēu hampierr hapiju haai nʌm maach dāi. Pari jūrr dichdēu k'ōchagpierr nem wawaag chan bʌlrjā magju k'aba nʌm.

¹³ Pari pārauta hūrbamjö sīi pāach k'ōchagpierra hich jāg nem wau wēnʌrrʌmʌn, pāran hichiita hok'oob k'aba hok'ooju. Mamʌ pārau mag sīi pāach k'ōchagpierr haju k'āai, mag Hēwandam Hak'arau pāach juag hoo nʌm dāi pāach garmuata warre pödräpłi hamʌn chadau, magan hok'ooba hich mag pāar hāu wēnʌrraju.

¹⁴ K'ap'ʌ habat: T'um har Hēwandam Hak'aragta hʌdʌraa hamachig hichdēu nem jaauum haig jaaupinaa hi hipierr nem wau nʌm k'ʌnnta chadcha Hēwandam chaainau.

15 Mag hich Hak'aar deebarmaa hich chaalink'a hautarr chan, sii m̄ig heegar chik'am chogk'a n̄am k'ɻnau hamach patronnaan högk'aajemjö hich hök'ö wēnrramk'ir k'abajim. Magju k'āai mag hich Hak'aarta deetarr haawai hirig jēeuwajā chadcha hich hag Hak'araupai b̄l̄rjā hinag chuk'u hirig Haai hichépiejem.

16 Mag hich Hak'aar maachig deetarrauta jūrr maachig jajaauk'amjö haajem, chadcha maach Hēwandam chaalink'a n̄am.

17 Mag chadcha hi chaalink'a naawai, hich Hēwandamaau hich haar paauk'abaimaa, maachig deeju ha simjā chadcha deeju, magbaawai Cristo d̄i hāba maachdēujā nem t'um wai naamk'ir. Pari mag hich Hēwandamaau Cristo d̄i harrjö maach d̄ijā wajapcha hamk'iran, hich jāg Cristo dau hap'ɻl m̄ig heegar n̄rraajerrjö maachjā hagjö hi gaaimua dau haug hau wēnrraju.

Mag hatag Hēwandamaau maach d̄i wajap'a haju

18 Hiin m̄ig heegar haawain maachin chadcha mag dau haug wau wēnrraju; mama l̄ jūrr m̄ag hatag h̄gt'ar paawaita wajapcha naaimaju k'irjuawai chan, mag dau haug wau n̄mjā sii warag maadēu higbata sim.

19 Chadcha mag sim k'ap haag pāadē k'irjubat: Maadēu k'ap'ɻ n̄am, m̄ag durr gaai maimua hedjā heejā nem t'ɻn̄am t'um ya h̄is chan warr Hēwandamaau hamach hompaatarrjö k'aba t'ɻn̄am. M̄ag maach wounaan dau haug wau n̄mjö, h̄ichab hamjā waragta heegar paauk'amam. Pari maadēu k'ap'ɻ n̄am h̄ichab, ham mag t'ɻnaab mama l̄, Hēwandamaau maach p'iriutk'a hauwia

hīchab hamjā deeu wajaug paapäiju. Magua hamachdēujā magju k'ap'Λmjö, Hēwandamau maach hichdēu wajaug paatarr k'ΛΛn däi dau daau bēeuuta wounaan dēnjo sī nā k'odt'ΛnΛm.

20 Warr Hēwandamau māg durr hompaawai chadcha wajap'ata waupläijim, mag gaaimua hōor p'it'urg chuk'u wēnΛrramk'īir. Pari magtarra mag Adán pekau gaaimua chi durrpata warre hār jopjim. Mag hār sīsimjā hich k'īrau k'aba, hich Hēwandamauta magpijim. MamΛ hichdēu k'ap'Λ sīejim, hich mag k'aigba sīerram hiek k'aba,

21 hewag pawiajā deeu hūwaai hichdēupai haunaanjö pör k'oreu hat'amua maach hich chaalink'a nām k'ΛΛn däi hāba wajaug paapäiju.

22 Maadēu k'ap'Λ nām, māg durran hāli chaai hawaagpaawai bi machgau hidaau haadēp haajemjöta sim. Pari mag hidaau t'Λnaawi ya hat'aawai honee haadeejemjö, hīchab māg durrjā cha hich simjö sīerram hiek k'aba, hichiita hijā hīchab deeu durr wājläúg paju.

23 MamΛ hīs mag māg durr happai k'aba, maach hich Hēwandam Hak'aar wai nām k'ΛΛnpata gaai machag nām, Hēwandamau da maach hawaan bēeba haawai. Magua maadēu jöpk'aa hi bēepim k'ōsi nām, mag maach hich chaalink'a hich däi t'um hāba p'ē hat'aawai maach mor māg dajēk'u k'itΛmta tag meejā k'augba hich mag hiiu nāisieg. MamΛ mag Hēwandamau ya maachig hich Hak'aar deetarr haawai maadēu k'ap'Λ nām, maach däi magju ha simjā chadcha hichdēu jaau simjö haju.

24 Chadcha maachin ya peerdΛwi nām. Pari mag māg hatag hich Hēwandamau maach däi wajap'a haju ha simjā hāk'a naab mamΛ, maach daúa chan

hagt'a hooba nám. Pārau k'ap'Λ nám, nem maadëu dich daúa hooju k'īirju sīerr ya hoobarm haigmua tag hoom k'ōchag k'aba haadeejem, ya dichdëu k'īirju sīerrjö dich daúacha hoobaawai.

25 MamΛ hich hagjö mag dichdëu hoom k'ōchag t'Λnámjä chadcha hagt'a hooba sim k'ai, magan hoobam haigjä nem p̄labaju. Magua, mag dau haug wau wēnΛrrawiajä hāba Hēwandamau m̄g hatag maach d̄i wajap'a hajuuta k'īirju wēnΛrram.

26 MamΛ mag k'īirju nám happaijä k'aba, hich Hēwandam Hak'arauta maach hak'aardam k'a t'ūu haadeewai häu maach hak'aar juag hoojem, magΛm p'it'urg waauwaijä hāwatamk'īir. MagΛm gaaimua maadëu pöd Hēwandamag jēeuju k'augbam hiek'au sīi “;Hēh, Hēwandam!” haawaijä, hich chi Hēwandam Hak'arauta maach k'īirjug k'ap'Λ sim haawai, jūrr hichdëuta maach kōit warre hich Hēwandamagchata jaaumaajem.

27 Hēwandam chi Hayauta maach k'īirjug k'ap'Λ haajeewai, hi Hak'aar maach hee simuajä mag maach k'īirjug higwia maach kōit nem jēeuwai, k'ap'Λ haajem k'anta jaaau sī. Mag, hich Hak'araujä hichdëu k'ōsimjöta jēeu sīewai hāk'ab k'aba hi hiek hāk'aajem.

P'it'urg hāwat nám gaaimuata Cristoou maach k'ōsi haajemjä warag k'apcha pamam

28 Maimua maadëu k'ap'Λ nám hīchab, maach chi Hēwandam k'ōsi nám k'Λnnan dau haug waauwaijä magΛm gaaimua warag m̄g hatag paawai dich hāu hamk'īirta hΛdΛraa magpiejem. Wajapcharan hich Hēwandamau k'ōsi simjö maach chadcha hich hiek hāk'abaawai peerdΛ hautarr k'Λn d̄ita mag

hău haajem, chadcha maachta hichdĕu t'ärk'a hautarr k'lan haawai.

²⁹ Mag hichdĕu maach t'ärk'a hauju nawe, hagt'a mag durr gaai hőor chuk'u nawe, hichdĕun hich hiek hæk'aju k'lan k'ap'la harr haawai, mak'lantha hich Chaai wajap'a k'itamjöta wajaug paapläiju haadëjim, magbarm gaaimua hich Chaaita hewag pawiajä wajaug paak'abarm k'lan hag naam chi jöoi'k'a s̄isimk'ür.

³⁰ Mag hich Chaaijö wajaug paak'aju hatarr haawai h̄is chadcha maach hich hat'ee t'ärk'a hauwia hich dën'k'a hat'am. Mag hichdĕu t'ärk'a haumam k'lanan ham pekau chugpaapläiwia warrjä pekau chuk'u harrjö hapäijem. Mag, hag najä pekau chuk'u harrjö hapläwi hich haar paauk'abaimaawain chadau hich Chaai wajap'a wai simjö maachjä wajap'a hich d̄ai wai s̄isiju.

³¹ Mag chadcha hich H̄ewandamaau hich haar p'ē hauwi hich Chaai däimjö maach däijä wajaug'ha haju k'ürjunaata k'ap'la habat, mua pārag jaauk'im: Hōraun chadcha maach d̄ai k'aigba hawiajä H̄ewandamaau hichdĕu maach d̄ai nem magju ha sim haig, k'aíu jürr hi juu chaaur nem waubarju.

³² H̄ewandamaau hich Chaaijä h̄igk'aba, s̄i warag h̄adraa maach t'umaam k'lan kōit t'öopibarmua nem dee n̄mjö deetarrta, jägwi hirua s̄i maachdĕu nem hinag hig n̄mjä deeba habarju.

³³ Hich H̄ewandamauta hőor wajaug paapläwi warrjä hich mag pekau chuk'u harrjö sim ha jaaujemta, k'aíu hi hichaaur maach hichdĕucha ja hautarr k'lan higwia hirig, "Jäk'lanan hagt'a p̄la d̄ai kulp pöm n̄m" habarju.

34 Cristota maach kõit meewia deeu hiiu p'iidwia maach peerd̄ hautarrta, k'aíu jūrr hichaaur maach k'aibag waupibarju. Hante magpimaaugau hichdéuta h̄agt'arjā maach kõit jõeu sim. Maimua hichta mag maach kõit hiek'aagjā Hēwandam d̄ai hiek t'eeg s̄iebahab.

35 Mag sim d̄ai maach n̄lmta, ḥpārau k'īirjuawai maach p'it'urg hau wēn̄rr̄am d̄ai hōrau k'āijā maach k'aibag wauk'iin, Cristoou maach dau hāauk'aawai k'ai? Wa k'ōju chuk'u n̄m d̄ai k'ajūajā chuk'unaa, s̄i chik'amnau maach dak'āk'āu n̄ll hawia maach t'ōobr̄p̄ik'iinjā, ḥpārau k'īirjuawai Hēwandamau tag maach k'ōchk'amap'a haawai k'ai? Mag k'abam. Maḡmuapai chan Cristo d̄ai hagdaujö maach k'ōsi n̄m pōd k'echeu haubam. Bñlrjā nem hinag chuk'um, Cristoou maach daupii wai sim tag daupii hapiba haag.

36 Pari hichiita hich Hēwandam hiek p'ā sim gaai jaau simjö, maach mag dau hap'āl haju higwia hīchab David k'ararraujā Hēwandamag magim:
“Pā gaaimua maran t'ōjuuta jāl̄rjem.

Nemchaain k'eechjem haar oveja t'ōon harrumjöta haajem hōrau maar d̄ai, bñlrjā maach dau haug k'augba.” (*Sal. 44:22*)

37 Pari p'it'urg hau wēn̄rr̄awiajā mag maach daupigau hld̄raa hich t'ōopitarr gaaimuata maḡmjā pōdp̄p̄li haajem; wajapcharan Cristo gaaimuama. Mam̄ mag happaijā k'aba, mag p'it'urg hāwat n̄m gaaimuata hīchab hich Cristoou maach k'ōsi haajemjā warag k'apcha pamam.

38 Magua mua k'ap'ā chirām, ni hābmuajā pōd Cristo jua heemua maach k'echeu haubaju: m̄ig heegar hich mag p'it'urg hau wēn̄rr̄amua,

juau t'õo nəmua,
Hēwandam chognaanau,
hedjā heem dösät bënëu,
s̄i parhoobam bënëu,
nem dau chigaa hoo nəmua,
m̄g hatag nem höbëberg maju k'ürju nəmua,
³⁹ h̄gt'aa hedjā hee nem hinag t'ənəmua,
m̄g jēb gaai wa m̄g jēb heegar nem parhoobam
nem hich Hēwandamau wautarr s̄isidəmua
k'āijā
pōd hi juu heemua maach k'echeu haubam.

9

*Jacob chaain hewagam k'ənta Hēwandamau hich
chaaink'a hautarr*

¹ Aay keena, m̄ch himeerba, maach meeun israelnaan parhooba haaidə wēnərrəm k'ənn k'ürjuwia chadcha m̄l gaai masi chiraajem. Cristo dēnk'a chirəmuata mag hiek'a chirəm. Mag nəm dāi h̄chab hich Hēwandam Hak'arauta m̄rlag jajaau haajeewai m̄chdēujā k'ap'ə chirəm, m̄ch s̄ek'aba chirəm.

² M̄ch mag chirəm gaaimua, maach meeun k'ürjuapierr m̄l t'ārau pōd h̄watbajujö haadēp haajem, hamau Cristo hiek h̄k'aba naawai.

³ M̄chdēu Cristo hisegwia m̄chta hi juu machgau dau hap'ə hich mag chitəmuua jūrr hamta h̄u wēnərraju k'ap'ə hak'iin, mua magəmjā haba warag Cristoog m̄ch gaaita juu k'əaba deepik'am, ham kōit. ¿K'an gaaimua mag chirə? Pāach t'umta chadcha m̄ch meeun haawai m̄ch k'odnaanjö naawaima.

4 Maach israelnaanta hich Hēwandamau jar hautarr k'abahab, hich chaaink'a hawaag. ¿Maach jöoin däi k'abajj, hichta ham wëtum na jllnt'umiejö k'orr jïumamua hedaarjä hïchab ham harar wll wai nllrarr? Maach hat'eeta hïchab hich Hēwandamau maach jöoi Moiseeg hich hiek p'apijim. Maach jöoinag k'abajieb, jäga hirig jëeuju haai nl ha jaaunaa hïchab ham chaain hewagam k'lln heeta hõor peerdlaajemjä t'aabaju jaautarr.

5 Maach jöoin Abrán, Isá maimua Jacob hajierram, warrchajä Hēwandamau jar hautarr, ham gaaimua hewag pawi maach meeun hompaa hawaag. Hēwandam Hiewaa maach peerdä hawaag wounag paawaijä mag jöoi Jacob chaain hewagam k'lln heeta t'aabachëjim. Hich mag parhoobam chaaindamjö t'aabachëtarr wounpaita Hēwandam haawai nem t'um t'llnllmjä hichdëuta k'ap sim. Magua, hiita t'umaam k'llnau hich mag mlg hatagjä t'ö hiek'aju haai nlm.

6 Pari mag maach peerdä hawaag Hēwandamau hich Chaai päaiwaijä, maadëu k'ap' nlm, maach meeunau chan wajap hi higba, häaur k'llnaupaita hi higierram. Magjieb mamä Hēwandamau maach jöoin däi hich hiek'atarrjö habajim haju k'aba nlm. Hichdëu maach jöoi Israelag, hajapcharan hich Jacoogpaima, maach meeun k'apan hapiju hatarrjö, hichiita maach meeunan chadcha k'apan t'llnlm. Pari mag k'apan t'llnlm hee, t'umaam k'lln chan Hēwandam chaain chaar k'abam, israelnaan hawiajä.

7 Wajapcharan israelnaan hanlm k'llnan, hich jöoi Israel k'ararr dënjo wajapcha Hēwandam hiek häk'a nlm k'llnta chadcha israelnaan charau.

Magua, jöoi Abrán chaain hewagam k'ʌʌn hawiajā, Hēwandamau hoowai, t'um chan israelnaan chaar k'abam. Hēwandamau jöoi Abranag, “Mʌg hatagjā pʌ chaain k'apan haju” hajim chadcha. Magtarr haawai jöoi deeum chaai Ismael haa-jerr gaaimua hagjō chaain paraa hajieb mamʌ, Hēwandamau hoowai, mag dën chan hi chaain chaar k'aba, hāba Isá chaainpaita hewag pawiajā hi chaain chaark'a nʌisijim.

⁸ Magua maadēu k'ap'ʌ haju haai nʌm, Abrán chaain hewagam k'ʌʌn hawiajā t'um chan Hēwandam chaain chaar k'abam. Hāba har Abrán k'ararr dēnjo hich Hēwandamau nem wauju habarm hāk'a nʌm k'ʌʌnta hi chaain charau.

⁹ ¿Pārau k'ir heyaa nʌ, hich Hēwandamau Abranag nem deeju jaautarr? Hirua magjiebma Abranag: “Mʌg aña hurumuata Saraau pʌrlʌg chaai hoo deeju” hajim, mag chaai hoobarm gaaimuata hich hōork'aju k'ʌʌn paarpaju higwi.

¹⁰ Mag, chadcha mag chaai Isá hanʌm t'aabawia ya jöoipa sīsiewai hʌʌi Rebeca hanʌm dái pajim. Maimua ya Rebeca meísnaan gaai hauwimʌ haadēm hee,

¹¹⁻¹³ Hēwandamau hirig, “Pʌ chaain chi jöoin hap'ōbaadee chi naamta jūrr hich heeum chogk'aju” ha jaaujim. Magju higwia hīchab Hēwandamau hich hiek p'āpitarr gaai, “Jacobta mua hārcha daupii hajugui” hajim, “chi naam Esaú k'āai.” Pari Hēwandamau mag hiek'aawai hagt'a hamach hād bi hee naajim, hamau nem k'aigbam wa hāuum k'āijā wauju nawe. Mag Hēwandamau chi heeum Jacob dāita wajap'a haju hatarran, chi Jacou nem wajap'a wautarr gaaimua k'aba,

warrgarwe hich Hēwandamau hi dāita magju harr haawai hajim, Hēwandamau hichdēu hōor higbarmta hiigjem ha k'ap hamk'īir.

14 Mag Hēwandamau chi naam dāi magbanaa chi heeum dāita magtarr haawai, „maadēu “Hēwandamau sīi parhoobata nem wau sīerrām” haju haai nā? Pöd mag hiek'aju k'aba nām.

15 Biek hāb hich Hēwandamau Moiseeg magjim: “Mua chan sīi hōrau k'īirjuajemjō k'īirjuba, māch k'īirjugpierrta nem wau chitām” hajim. “Muan māchdēu hōor dau haug k'augam k'ōsim k'ānnta heeg hoo chitām” hajim.

16 Hichdēucha mag sīewai sīi hōrau hamachdēu nem wau nām gaaimua wa hamachdēu waupim k'ōsi nāmjō k'aba, Hēwandamau hichdēu heeg hoom k'ōsi hoo sim gaaimuata ham dāi mag häu haajem.

17 Hichdēu mag nem waaujem higwia hīchab hich hiek p'ā sim gaai Egipio durram rey higwia magjim: “Pāch t'āar t'eegau mā hichaaur chirām gaaimua, pārāg māch jua t'eeg hoopinaa māg durr gayam k'ānagjā māch jua t'eeg k'ak'apdö hamk'īirta pā mua reik'api chirām” hajim.

18 Wajapcharan Hēwandamau māgta sim: Hichdēu dau haug k'aug paraa ham k'ōsim k'ānnta dau haug k'aaugjem; pari hich hagjō hīchab hichdēu t'āar t'eeg hapiju k'ānnan warag t'āar t'eegta hapiejem.

19 Pari mua mag chirām hūrwia hābmua k'āijā, “Māmā hichdēu mag simta, jägwi hirua hōor k'aibag hee pāibarju mag hich hiek hūrba harr paar. „Hichiita hamau hichdēu k'ōsi simjō wau nām k'abá?” haju.

20 Pari mag hawiajā, ḥichiita hich mag höbér s̄ebá? Maach k'ai hagá s̄ii Hēwandam maachjöm k'ɻənjö hi jawaag. ḥMaach s̄ii hichdēu hompaatarr k'ɻən k'abá? ḥPārau hoowai t'ūriu hich k'atarrag, "K'ant'ee pua mΛ jāg k'aplījī" haju haai s̄i?

21 Chi t'ūr k'amieuta hichdēu k'am haig k'aju haai sim hich jēbēu. S̄ii t'ūrjöm parhooba jua chogaagpai k'anaa hābam jēb dēnpai s̄ii t'ēpjöm k'āijā hooimΛ k'amaajem hagjö, s̄ii hōor di chaauram k'ɻən bēewaipai hag hee hau k'oog. Hich hagjöta nΛm maachjā: Hēwandamau maach dāi hichdēu ham haig haju haai sim.

22 Mag s̄iewai hichdēu k'ōsi simjö warre hōor k'aibag hee p̄äik'iinjā, k'aíu hi hichaaur habarju. Pari magba hich juu t'eeg hoopieg hōor hamach pekau gaaimua s̄ii k'aibag hee p̄äiju haai s̄ierrta, hich k'īir machag hāwat wai s̄iejem.

23-24 Hich hagjö hīchab hich wajaug hoopieg maach chi t'ārk'a hautarr k'ɻənjā k'aibag hee p̄iba s̄ii heeg hoowai, k'aíu hi hichaaur habarju. Hichiita hich haar hawaag hichdēu t'ārk'a haum haig t'ārk'a hauju haai sim, judionaan wa judionaan k'abam k'ɻən hawiajā.

25 Magua, mag judionaan k'abam k'ɻənnpa t'ārk'a hauju higwi, hich Hēwandamau Oseas k'ararrag hēsap p̄āpitarr gaai jaauwai:

"Warr mΛ hōor k'aba harr k'ɻənjā mΛch hōork'a haumaju;

maimua mΛchdēu daupii k'aba harr k'ɻənjā hīchab daupii haju" hajim Hēwandamau. (*Os. 2:23*)

26 Maimua hīchab hich Oseas hēsap p̄ātarr gaaipai hagjö hich Hēwandamau judionaan k'abam k'ɻənag, "Pāar chan mΛ p̄öbör k'abam" hatarrta,

deeu hūwaai naspawi hichdëupai hamag, “Pāarjā hīchab hich mag hiiu sīerram hag Hēwandam chaaink'a n̄isiju” hajim. *(Os. 1:10)*

27 Pari jūrr Judionaan higwia, jōoi Isaías k'ararrau magjim:

“Jōoi Jacob chaain hewagam k'λλn k'apan sīi p'ūas higaaum mosdau k'apanagjö t'λnaawiajā, t'um chan peerdλtk'aba, hāaurpaita peerdλtk'aju” hajim,

28 “m̄ligmua hatag maach Pör Hēwandamau m̄g durr hi hagk'am hed tag hich k'īir machag hāwatba warre ham gaai jua k'λabata deeju haawai.” *(Is. 10:22-23)*

29 Hēwandamau mag hāaur k'λλnjā dau haug k'augba hak'iin, hābjā peerdλbaju. Magju higwia hīchab nawe hich Isaías k'ararrau m̄g p'ājim:

“Maach Pör chi jua t'ierriu maach dau haug k'augwi maach jōoin dēn chaain hewagam k'λλnjā chuk'u hapitarr hamuan,

hīsin maachin Sodomapien Gomorrapien d̄i har-
rjöta ya chuk'u haajeek'am” hajim. *(Is. 1:9)*

*Judionaanaujā hīchab maach peerdλajem hiek
hāk'aju haai n̄am*

30 Hēwandamau hich hiek gaai mag jaau sīsidam hūrwia maadēu k'an habarjuma. Judionaan k'abam k'λλnau chan nem wajap'a wau n̄am gaaimua hamach peerdλujujā hēk'aba naajim; mamλ Jesucristo hamach kōitpa meetarr hāk'a n̄am gaaimua Hēwandamau hīchab hamjā pekau chuk'u harr k'λλnjō hapāijim.

31 Mam^λ jūrr judionaanau magba, mag ley gaai jaau sim hipierraau n^λm paarta Hēwandamaau hamach k'aibag chuk'u harrjö hapāijupii hawi, hāba mag leita h^λrk'aju hēk'aajeejim. Pari par mag h^λrk'a hauju hēk'aajerrjā pōd h^λrk'a hauba harr gaimua, Hēwandamaau ham pekau chuk'u harrjö wajaug paapāibajim.

32 ¿K'an jāgwi? Mag ley gaaipai naam k'ōchgau Cristo hamach kōit meetarrjā higba, sīi nem wajap'a wau n^λm paarta Hēwandamaau hamach pekau chuk'u harrjö hapāijupii hawiama. Hamachdēu Cristo higba narr gaimuaata sīi k'^λadjā hee mokpōr pōm sim d^λita t'ēubaimamjō hajierram.

33 Hōrau Cristo d^λi magju higwia, Hēwandamaau hich hiek gaai jaauwai,
“Mua woun hāb p^λi chir^λm” ha sim “Jerusalén p^λobör hee.

Har hi higba habarm k'^λan hat'een, maan sīi warag hag gaimua hōor bāhēu suwi burrmk'^λir k'^λadjā hee mok jiir simjōta haju, chadcha hamau hi hoowai m^λchdēu p^λitarrjā hāk'aba hi higbaju haawai.

Mam^λ hāu hi hisegba warag hi hau n^λm k'^λan chan naspawiajā hūwaai hamach daujā merag p^λebaju, wajap'ata hi d^λi n^λisiju haawai”ha sim, hich Hēwandamaucha, Cristo higwia. *(Is. 28:16)*

10

1 Cristo gaimua k'odamnaan, muan m^λch meeun judionaan peerd^λpim k'^λsita chiraajem. Magua Hēwandamaag jēeuwaijā magta hirig jēeujem ham kōit, hamjā peerd^λtk'amk'^λir.

² Ma ham higar chiram, chadcha hamau Hēwandamag hamach heeg hoomk'ir hi hipierra ham k'osi naawai. Pari mag n̄amta hich Hēwandamau nem waupim k'osi sim chaarta jūrr bigaau hausū n̄am,

³ Cristo maach t'umaam k'lan kōit meetarr gaaimuata Hēwandamag hamach pekau chugpaapijujā k'irjuba. Hamaun sīi hamachdēu hamach jōoin hi h̄ark'anaa Moiseeu ley p'ā p̄arrjā wajap'a h̄ark'a n̄am paarta Hēwandamag pekau chuk'u narrjö hamach wajaug paapiju hēk'aajem.

⁴ Pari hāba Cristo maach kōit meetarr hiek hāk'a n̄am gaaimuapaita Hēwandamau mag pekau chuk'u harrjö hapäaijem. Magua, Cristo gaaimua k'aba sīi ley h̄ark'a n̄amua chan peerdaju hēk'aju k'aba n̄am.

⁵ Mag ley h̄ark'a n̄am gaaimua hōor peerdaju hak'iinjā, pāadē Moiseeu p'ā p̄arr hiek h̄rbat: "Har chi ley gaai jaau simjō t'umaa wajap'a h̄ark'a hau simta Hēwandamau peerdā hauju" ha sim. Pari maach pekaupanau, k'aíu mag h̄ark'a hat'aju.

⁶ Mam̄ mag k'āai jūrr sīi Cristo maach pekau kōit meetarr hāk'a n̄am gaaimua peerdaju higwia, hatcha p'it'uurga sim haju k'aba n̄am. Moisés hiek'ōoin "Hāgt'ar hi haarcha mawia hirig dich peerdā hawaan bēepiju k'aba n̄am." Jāgwi? Ya hi bēewi maach peerdā hawaag maach kōit meetarr haawaima.

⁷ Hich hagjö h̄chab magam higwia jaauwai, "Hōor k'ēchtarr k'lan haarjā maju k'aba n̄am" ha sim, "dich peerdā haumk'ir." Jāgwi? Ya hí hiiu

p'iidΛwi mam k'aba sīewaima.

⁸ Magua, mΛchdēu jaau chirΛmjö, p'it'urjā k'aba ni warpjā maba, sīi Cristo maach kōit meetarrta chadcha hāk'anaa hirigta dich peerdΛpiju haai nām.

⁹ Wajapcharan pua t'āraucha hāk'anaa pach hidamaucha, “Jesucristo chi meem harrrta Hēwandamau deeu p'iriu hautarr haawai hichta mΛch Pörk'apiju” hamn, pΛ peerdΛju chadcha.

¹⁰ Jāgwi magju haai sī? T'ārau hāk'a nāmuapaita Hēwandamau maach pekau chuk'u harrijö wajaug paapäaijeewaima; maimua hich hagjö dich hi-iucha dich t'āar hee hāk'atarr warm k'ΛΛnag jaau nāmuapaita hāu hichdēu maach peerdΛ haaujee-waima.

¹¹ Hēwandam hiek p'ā sim gaai jaauwai, “Chadcha maach Pöröu hamach peerdΛ hauju k'ap'Λ hi hiek hāk'a nām k'ΛΛn chan naspawiajā hamach daujā merag p'ēbaju” ha sim, “hich mag wajap'ata hi dāi wēnΛrraju haawai.”

¹² Mag sim haiguin judionaan wa judionaan k'aba hawiajā hīsin t'um hābata t'Λnām Hēwandam dau na; hich hābam Jesupaita t'umaam k'ΛΛn Pörk'a sim. Magua, har t'um hichig jēeu nām k'ΛΛn dāin Jōoi wajaug k'itΛm.

¹³ Jōoi mag k'itΛm higwia Hēwandam hiek p'ā sim gaai, “Har t'um chi maach Pörögta hamach dau haug k'augpi jēeu nām k'ΛΛnan, hāu peerdΛtk'ajugui” ha sim.

¹⁴ Pari mag pāach peerdΛmk'īir hirig jēwaagan, hichiita nacha pāraru hi hiek hāk'aju haai nām; mag hāk'aagjā hichiita pāraru hi hiek jaau nām hūrju haai nām; mamΛ mag hi hiek hūraagjā

chi jaaujem k'ɻn̄njā paraa haju haai n̄m, hōrag jawaag.

¹⁵ Pari jāga mag chi jaaujem k'ɻn̄njā paraa haju, chi ya hāk'a n̄m k'ɻn̄nau ham p̄libam. Pari judionaanau ya chadcha Jesūs hiek jaau n̄m hūrwi naawai, k'an hatcha tag hūrm k'ōsi n̄l hāk'aag. Hēwandamau nawe hich hiek jaaupiejem k'ap hich hiek p'ā sim gaai jaauwai, “Jāg hōor peerd̄ajem hiek jaau wēn̄rr̄m k'ɻn̄nta hāucha k'it'ēem” ha sim.

¹⁶ Pari judionaanau mag maach peerd̄ajem hiek hūr n̄mjā, peer t'umaam k'ɻn̄nauta hi hiek hasekasba, hāaur k'ɻn̄naupaita hāu hāk'a durrum, Isaías k'ararrau, “Señor, par mua p̄l hiek jaau wai jēd̄l k'it̄mjā, k'aiu hāk'a sī” ha hiek'atarrjō.

¹⁷ Pari mag hamau wajap hāk'abajieb mam̄, m̄achdēu jaau chir̄mjō, hichiita hābmua Cristoou maach peerd̄ajem hiek jaauju haai sim; magbaawain chadau mag hiek hūrwiata hāk'aju haai n̄m.

¹⁸ Pari hābmua k'āijā, “Magan judionaanau ya Cristo hiek hūrwi naab” haju. Hūrwi naama hamaujā hīchab, durr t'um judionaan n̄n̄nidampierr ya Hēwandamau maach peerd̄ajem hiek jaau n̄m hūrwi naawai. Magju higwi Hēwandam hiek p'ā sim gaai jaauwai,

“Ham hiek durrpierr durr warp'am magwe hūrjem” ha sim. *(Sal. 19:4)*

¹⁹ Pari deeu hūwaai p̄laba hābmua k'āijā, “¿Magan jāgwi judionaanau hāk'abajierrá? Wa sīta hamachdēu hūrtarrjā k'augp̄ibajierráwa” haju. Hāhā, pari mag k'augba haawai k'aba, sīi hi higmap'a harr haawaita hi k'augbamjō

hapāijierram. Pari mag hich hisegbaawai jūrr judionaan k'abam k'ɻanta dau haug k'augwia häu hamach peerdəjujā hamag k'ap'ɻ hapijjim hich Hēwandamaau. Magju higwi Moiseeg mλg jaaupijim hichdēu:

“Pārag hāk'apiju k'āai pāarjö Hebreonaan k'aba haawai sīi mλch k'augba nλrrjēem k'ɻnagta hārcha hāk'apiju, mag hoowi pāachdēujā hagjō hāk'am k'ōsi hāk'amk'īir.

Hag na mag mλch k'ōsi hajujā k'īirjuba haajerr k'ɻnagta hārcha hāk'apiju, mag hoowi pāar hiekk'ōr waumk'īir.” *(Dt. 32:21)*

20 Maimua hag k'ur hewag pawi Isaiaagjā hīchab Hēwandamaau judionaan k'abam k'ɻan higwi mλg hiek'apijjim:

“Har bālərjā mλ hooju k'īirjuba haajerr k'ɻnau mλ baauju;

maimua har bālərjā mλrλg jēeujā jēeuba haajerr k'ɻnag mλch k'augpiju” hajim hich Hēwandamaau. *(Is. 65:1)*

21 Mamλ jūrr judionaan higwia hich Hēwandamaau magjim hīchab:

“Chadcha hamach t'āar t'eegau mλ hipierraajā k'aba naab mamλ,

nem hīs k'abam mλch higamk'īir ham nλ chirλm” hajim. *(Is. 65:2)*

11

*Judionaanta Hēwandamaau hich hōork'a hawaag
jλr hautarr*

¹ ¿Pārau k'īirjuawai, Hēwandamaau hich hōor hiseg wai simjō sī? Mag k'abam. Mag hak'iin mλjā hirua nawe hisegpāik'am, mλchjā hīchab judionaan dāi

t'ñr hãba chiraawai. Mñan maach jöoin Abrán k'ararr hag chaain hewagam k'ñn Benjamín haajerr hag chaain dënëü.

² Hëwandamau warrgarwe hichdëu hõor jär hautarr k'ñn chan hisegba sim. ¿Pärau k'ñir heyaa k'aba nñ, warr jöoingar Hëwandam hi jaaujem k'ñn pöm k'ëchtarr jaar jöoi Eliaau Hëwandamag jëeumamua ya hi hich happaita chirñm ha hiek'atarr?

³ Hirua Hëwandamag,
“Señor, pa hi jaaujem k'ñn t'umaa wir haig maach
meeun judionaanaupai k'ëchpñiwia,
pañag jëeujem deg nem hinag p'aajemjä
hãrk'ñlirñwi,
hãba mñch happaita chirñmgui” hajim.

“Mag mñch happai chirñm hãba, mñjä dñi t'ñopñim
hig nñmogui” hajim. *(1 R. 19:10,14)*

⁴ ¿Pari pärau hagjö k'augba nñ, Hëwandamau hirig,
“Elías, pa mñch happai k'aba sim;
pa dënjo mñ k'ñsi nñm hiek'au bñlrjä Baalag jëeuba
harr k'ñn siete mil p'ë wai chirñm” ha
hiek'atarr? *(1 R. 19:18)*

⁵ Maagwai hich Hëwandamau Eliaag magtarjö, hñs hewag pawiajä hñchab hagt'a mag warrgarwe hi hõork'a t'ñnñm k'ñnnan hagt'a t'ñnñm. Pari mag t'ñnñm, hich Hëwandamjä hõor dñi wajap'a k'itaawai hñu hich garmuata maach dau haug k'augwi mag hich hõork'a hawaag jär hautarr gaaimuata mag t'ñnñm.

⁶ Mag hõor dñi wajaug k'itaawai hich garmuata maach jär hautarr haawai, pöd hi dau na wajap'a naawaita hirua maach jär haujim haujä k'aba nñm. Mag hak'iin, mag dich wajaug nñm paarta

p'ag n_{am}m_ö haawai, ya hich Hēwandamau hich garmuata maach dau haug k'augjim habak'am, hich hōor k'amk'īir.

⁷ Wajapcharan m_λgta sim: Judionaan t'um chan Hēwandamau wajaug paap_λibajim, hamachdēu nem wau n_{am} paarta hirig hamach hajaug paapim k'_ösi narr haawai. Hāaur k'_{λλn} Hēwandamau hich garmua j_λr hautarr k'_{λλnpaita} chadcha pekau chuk'u haajerrjō wajaug paap_λjim; pari tagam k'_{λλn} hichdēu j_λr hauba harr k'_{λλnan} hichdēuta warag ham t'_äar t'eeg hapijim.

⁸ Har hagt'a mag t'_{λnλm} k'_{λλn} higwi hich Hēwandamau hich hiek gaai jaauwai, “Mua ham dau k'_īpinaa kachpa k'_īpi hauju” ha sim, “hoo n_{am}ta hoobamjō hamk'īir, maimua hūr n_{am}ta hūrbamjō hamk'īir.

Magtarr haawaita hīs hewag pawiajā hich hagt'ata sīsīd_{λm} ha sim Hēwandamau, hichig hamach wajaug paapijujā k'_īirjuba.” (*Dt. 29:4; Is. 29:10*)

⁹ Maimua hīchab Hēwandam hoomap'am k'_{λλnag} mag k'_īirjupimaaugau, jöoi David k'ararraujā hirig jēumamua magjim:

“Hēwandam, har riknaan p_λch hoomap'am k'_{λλnag} hidēu hamach p'_{iest}a hat'ee t'ach pōm wauwi k'_öpibá,

juau hogt'om p_λch dau na wajap'a naawaita mag p'_{iest}a k'amk'īirjā pua hamachig nem t'um dee chir_{λm} hamk'īir.

Pari hamachdēupain mag n_{am} gaaimua p_λ d_äi wajap'a n_{am} han_{λm} hee, p_λchdēupai ham gaai mas deebá.

¹⁰ Dau p'uu nʌmta warag ham dau k'īsumjö hapibá,
hamach k'aigba nʌmjä k'augba hamk'īir.
Mag nʌm däi hīchab nem chʌk'ʌmta wai
wēnʌrramjö, hidēu ham hich mag p'it'urg
hau wēnʌrrapibá" hajim Daviu, Hēwandam
hoomap'am k'ʌn higwia. (*Sal. 69:22-23*)

*Judionaan k'abam k'ʌnjā häu peerdʌtk'aju haai
nʌm*

¹¹ Magan jāgáwa. "Judionaanau mag Cristo
higba harr gaaimua, magan warreta Hēwandamaau
ham hisegbapłib?" k'āijā haju hābmua. Pari
mag k'abajim. Magju k'āai hante mag maach
meeunau Hēwandam hichaaur hawi Cristo higba
harr gaaimua, jūrr judionaan k'abam k'ʌnta häu
Hēwandamaau peerdʌtk'a haumam, mag judionaan
k'abam k'ʌnnauta hälk'a p'öbaadëm hoowia judion-
aan hiekk'ōr wauwi hagjö hälk'amk'īir.

¹² Magua k'ap'ʌ habat: Mag judionaanau Cristo
higba harr gaaimua jūrr judionaan k'abam k'ʌn
däita Hēwandamaau därrcha häu haajem k'ai, ma-
gan judionaan t'umaam k'ʌnnau Hēwandam hiek
hälk'a p'öbaadeewai chará, hagjö Hēwandamaaujā
hīchab häuchata haju ham däijā.

¹³ Judionaan k'abam k'ʌn, mua pārag magk'im
hīchab: Mʌn chadcha hich Hēwandamauta jʌr hau-
jim, pāar hee hich hiek jaaumk'īir. Magua, mʌch
meeun däi hiyʌn haawai maata muan hamag ja-
jaau haajem,

¹⁴ mag hūrbaawai hiekk'ōr wauwi hagjö pāar
dēnjoy hälk'abaawai hīchab häaur k'ʌn k'āijā
Hēwandamaau peerdʌ haumamk'īir.

¹⁵ Hēwandamaau mag judionaanag hooba sīutarr
gaaimua pāar judionaan k'abam k'ʌnnagta jūrr

hich däi k'õinaa wënərramk'īir hich hiek hää'api siman, chadcha wajaug sim. Pari mäg hatag hichdëu judionaanagpa hää'apibarm hedta wajapcha haju. Magbarm haigta mag hi higba narr gaaimua k'ëch námjö narrjä deeu p'iidat'k'abarmjö náisiju.

¹⁶ Pärau k'ap'Λ nám, pabäjä jëb hõtag hee siman, t'um chi piu nenergjä hë hõtt'o t'anaaju. Mag sim haig hich jöoi Abranta chi pabäjö s̄iebab, maagwai judionaan chi piu nenergjöta t'anám. Magua, hich jäg warrgar maach jöoin Abrán k'ararrjä hich Hēwandamaucha jär hautarrjö, h̄is hewagam judionaanjä hichiita Hēwandam hōork'a wënərraju, hamjä mag jöoi chaain haawai.

¹⁷ Pari judionaan mag olivo chaar gaaim chi piu nenergk'a narrta, hamachdëu hää'aba harr gaaimua s̄i chi piu k'õgk'atarrjö naabahab. Maagwai pääar chi judionaan k'abam k'lan häu hää'a wëtum k'lantha, pääachdëu hää'a nám gaaimua mag k'õgk'atarr gaai olivo wëeta t'aap'ë jürtarrjö naabahab. Mag deeum pa gaaita sürk'a hóbër námjö nám gaaimua, hich Jöoirau Abranag nem deeju jaautarrjö, pääraujä häu hichab hi juu heem nemdam hauba haajeeb.

¹⁸ Pari Hēwandamau judionaan hisegwia mag olivo piu k'õgk'atarrjö nám daar, pääachdëuta häu hää'a nám hawia hoob jürr ham k'a hisée hamiet. Pärau k'ap'Λ naabá, pabäjä chi piúata wai dñnaaba chi k'arauta wai dñnaajem? Hich hagjöta naabahab pääarjä, judionaan chi k'aark'a nám gaaimuata s̄i pääarjä sürk'a námjö naawai. Magua judionaan chuk'umuan, päärau pöd Hēwandam k'augbak'am.

¹⁹ Pari magbaa hääbmua k'äijä, "Hää, pari mag chi

piu k'õgk'atarr jūrr mʌchta chi nemjīir chaar k'ãaijā wajapcha chiraawai, ɿmʌlta hag gaai sūrk'amk ūir k'abaji?" k'ãijā haju.

20 Mama pāadē k'ūirjubat: Hēwandamau ham dāi chadcha mag papiu k'õgk'abapłimjō hajim, hich hiek hāk'aba harr kōit. Pari pāar chan chi k'aar chaar k'abam; pāran sīi ham k'āai hāk'atarr gaaimuapaita mag sūrk'a t'ʌnʌmjō nʌm. Mag naawai hoob pāach t'ömiet. Magju k'āai hiek'aawaijā hagpierraata hiek'abat.

21 Pāadē wajap'a k'ūirjubat: Hēwandamau hamta hich garmua jʌr hautarr k'ʌnʌn haawai hamachta chi pabł chaark'a narrjā mag hich hisegbaawai ham gaai sīi par daúa hooba harr k'ai, magan pāar gaai chará ham dēnjō hāk'abamʌn hirua juu k'ʌabacha haju, sīi ham gaaimuata sūrk'a nʌmjō naawai.

22 Pāadē mʌ hiek hūrbat, pārag jaauk'im: Hēwandaman chadcha wajaug k'itʌm hōor dāi; pari hīchab hōrau hich higba haawain, ham dāi k'ūir masi sīerrʌm. Magua mag judionaan hich hiek hāk'aba harr k'ʌnʌn dāijā sīi ham gaai par daúa hoabajim. Pari pārau hāk'atarr haawai hich garmuajā pāar dāi nem wajaug sim. Pari mag wajaug sim k'ap'ʌ hab mama, hichiita hirua k'ōsi simjöta haju haai nʌm; magbamʌn pāran warm k'ʌnʌnjō hirua hisegju.

23 Pari chadcha Hēwandamau mag ham hisegtarrjā hamau deeu hāk'ab k'aba hāk'ak'iin, Hēwandamau deeu ham higju. Magbaawai deeu hich hōork'a hat'aawai hūwaai chi papiu k'õgk'atarcta sūrk'api hat'amjō haju, mag hat'eejā hi juu t'eeg sīewai.

24 Pāadē k'īirjubat: judionaan olivo chaar piu nenergjöta nám, Hēwandum hōor haawai; pari pāar judionaan k'abam k'ɻ̄nan sii olivo chi wē piujöta nám. Mamλ mag námpta pāachdēu hāk'atarr gaaimua jūrr olivo chaar bālta t'aap'ënaa hag hee sūrk'api hat'amjö hajim, hīchab hich hōork'a hawaag. Pāar dāi magju haai k'aba narrta Hēwandamau magtarr k'ai, judionaan chará, hamachta mag olivo chaar piu nenergk'a námjö naawai, Hēwandamau deeu sūrk'aíma sūrk'api hauju, hamach k'ōgk'atarr pör gaaipai.

Hēwandamau t'um hagdaujö hōor dau haug k'aaugjem

25 Cristo gaaimua k'odamnaan, pāachta t'önaa pāachdēuta judionaan k'āaijā k'apcha nám ham hugua, warrgar k'augba haajerr hiekta pārag k'ap hapim k'ōsi chirám. Hiin chadcha judionaan t'um k'abam mamλ Hēwandum hiek hāk'amaaugau t'āar t'eega t'ɻ̄nám k'ɻ̄nta hārpai t'ɻ̄nám. Mamλ hamau jāg hāk'aba námλ, jāan judionaan k'abam k'ɻ̄n warrgarwe hich Hēwandamau jār hautarr k'ɻ̄nau t'umaa hāk'a nám horapaita jāg t'ɻ̄nám.

26 Mag hich Hēwandamau jār hautarr k'ɻ̄nau t'um hāk'a p'ōbaadeewaita maar meeun chi judionaanjā dāi hagjö hāk'a p'ōbaadēwi peerdātk'aju. Maar meeunau mag hāk'aju higwia, jōoi Isaiaau Hēwandum hiek p'ā sim gaai jaauwai, “Jerusalén p'ōbör heemuata woun höbērju” ha sim, “maach peerdā hauju.”

Maguata hewag pawijā maach chi Jacob chaalink'a nám k'ɻ̄n maach pekau heemua maach peerdā hauju” ha sim. *(Is. 59:20)*

27 Maimua hagjö hich Hēwandamau jöoi Jeremiegiā, “Mʌchdēu hag nawe ham jöoin däi hiek'atarrjö mʌchdēuta ham pekau chugpaapläiju” ha-jim, maar chi judionaan higwia. *(Jr. 31:33-34)*

28 Hīsin maar meeun judionaan pöm sīi hamach garmuata Hēwandam däi hiekk'ōr hau t'ʌnʌm, maach peerdlajem hiek hamachdēu hiseg nʌm gaaimua. Pari hamau mag nʌm haig, jūrr pāar hat'een wajaugta sim, mag hamau hiseg wai nʌm gaaimuata hāu pārau hāk'a naawai. Pari hamau mag hich hiseg nʌm hāba, Hēwandamau ham k'ōsinaa hagt'a hich hōork'a hauju k'īirju sim, hich garmuata ham jöoinjā jlr hautarr haawai.

29 Wajapcharan Hēwandamau hichdēu nem deebarm chan tag k'echeu hauba, ni hich hiek'atarrjā deeu naspawī hichaupapa haba sīerrʌm.

30 Warrgarin chadcha pārau Hēwandamau jaau sim hichaaurta nem wau wēnʌrrajim. Pari hīs jūrr judionaanta warrgar pāar t'ʌnarrjö Hēwandam hichaaur t'ʌnaawai jūrr hīs Hēwandamau hāu pāarta dau haug k'aug sim.

31 Pari mag hīs hamau Hēwandam hichaaur nem wau nʌm hāba, hichiita mʌg hatag Hēwandamau pāar dau haug k'aug nʌm hoowia hamachdēujā deeu hāk'am k'ōsi haju. Mag hamaujā pāar dēnjoy hāk'abarm hedan chadau Hēwandamau hamjā dau haug k'augab k'aba dau haug k'augju.

32 Wajapcharan t'umaam k'ʌnʌnta Hēwandam hichaaur nem wau wēnʌrrʌm gaaimua, ni hābjā hi dau na wajap'a sim haju k'abam; ni hābmuajā wir haigpai jāga hich wajaug paapläiju jā k'augba sim. Pari Hēwandamau t'umaam k'ʌnʌnta mag wai

simʌn, judionaan wa judionaan k'aba hawiajā, hich garmuata t'um hagdaujō hōor dau haug k'augaagtā mag wai sim.

³³ Hēwandamta chadcha hōor dau haug k'augaag t'umaam k'ʌn dāi wajap'a k'itʌm. Maach k'iirjug chan hi k'iirjug dāi barbam. Hichdēuta hōor peerdʌ hawaag hag nawe waujujā t'um k'ap'ʌ hajim. Hirua hōor dāi nem wauju k'iirju wai sim chan pöd hābmuajā jaau hauba, ni hirua nem wau simjā k'augba haajem, jägwi jäg waumaajē. Mag hābmuajā hi k'iirjug dāi barbaju higwia, Hēwandam hiek p'ā sim gaai jaauwai,

³⁴ “K'aíu mʌg nʌm haig maach Pör hāgt'ar chiraajem k'iirjug k'ap'ʌ sī” ha sim.

“K'aíu hirig wawí hiek'amaju haai sī, hichdēuta k'apcha sim hawi” ha p'ā sim. (*Job 15:8; Is. 40:13*)

Maimua,

³⁵ “K'aíu hārcha hirig nem deewi sī, jūrr hag paar hajués hirig nem jëwaag” ha p'ā sim hagjō. (*Job 41:11*)

³⁶ Nem t'ʌnʌmʌn t'um hich dēnēu, hichdēuta t'um hompaatarr haawai. Hīchab nem t'ʌnʌmʌn hi gaaimuata t'ʌnʌm, hichdēuta t'um wai dʌnaawai. T'umaam k'ʌnag hich t'ö hiek'amk'iirta magʌm nem t'um hompaatarr haawai hichta mʌg hatag pawiajā hich mag t'umaam k'ʌn k'āai hārpai s̄lerrʌm hiek'au.

12

Jäga Hēwandam hat'eepaita wēnʌrraju haai nʌ

¹ Cristo gaaimua k'odamnaan: Maguata hich jäg Hēwandamau maach dau haug k'aug paraa

k'it_Λmjö, muan pāragan pāach cha maach hiy_{ΛΛ}
n_Λmchata hidēu Hēwandamag hich dēnk'api hat'at
ha chir_Λm, hāba hi hat'eepai hichdēu k'ōsimjö wa-
jap'a nem wau wēn_Λrraag. Magnaata hirig jēeu
wēn_Λrraju haai n_Λm.

² Hoob sīi parhoobam k'_{ΛΛ}nau jāga wēn_Λrraju
haai n_Λ ha jaaujemjö hamiet. Magju k'_Λai hidēu
Hēwandamagta hichdēu k'ōsi simjö pāach k'_Λirjug wa-
jaug paapibat, hichdēu pāachig nem waupi jaau
simta k'ap haag: wajapcharan mag k'ai magan
k'ani hi dau na wajapcha sī ha k'ap'_Λ n_Λm d_Λi
k'ani hirua k'ōsi sī ha k'ap'_Λnaa hīchab jāgata nem
hagcha wau wēn_Λrraju ha k'ap haagma.

³ Keena, Hēwandamauta m_Λr_Λg Cristo hiek
jaaujem k'apitarr haawai pārag magk'im: Hoob
pāachta pāach k'apeen k'_Λaijā wajaug hatcha n_Λm
ha k'_Λirjumiet. Mag k'_Λai hāba Hēwandamaau k'_Λirjug
dee simpierrpaita hi hat'ee nemdam wauju haai
n_Λm k'ap, dich higju hawiajā nem hagchata
jaaubat.

⁴ Maach mor gayan chadcha nem k'_Λir k'apan
k'_Λir pogk'e t'_Λn_Λm. Mag t'_Λnaawai nem k'_Λir
pogk'eta waaujem.

⁵ Maach hich Cristo hiek hāk'a n_Λm k'_{ΛΛ}njā hich
hagjöta t'_Λn_Λm hīchab, k'apan. Mam_Λ mag k'apan
t'_Λn_Λm k'_{ΛΛ}nauta jūrr Cristo mor hābpai hompaa
hau n_Λmjö n_Λm. Mag k'apan t'_Λn_Λmpta mag hi
hiek hāk'a n_Λm gaaimua jūrr chik'am gaai sōpigk'a
t'_Λn_Λmjö n_Λm. Mag naawai jūrr hagdaujö chik'am
hiigjem.

⁶ Mag k'apanaam k'_{ΛΛ}r haawai maachdēu
hāk'atarr hiek gaaita hub_Λ paauk'amamk'_Λir
Hēwandamaau maachig hich jua t'eeg deejem,

hichdëu k'õchagpierr hagjö k'ñir pogk'e nem waumk'ñir. Magua, hirua maachig hich hiekta jûrr deeum k'ñanag jaaumk'ñir hich jua t'eeg dee sim k'ai, magan mag jua t'eegau maachig k'ñirjugdam barpibarmpierre hi hiek jaauju haai nám.

7 Wa sii dich k'apeen juag hoomk'ñir k'ñijã hich jua t'eeg deetarr wai sim k'ai, magan ham juag hoom k'õsi hoobá. Sii chik'amnag hich hiek jaaumk'ñir maestro k'ñijã k'api sim k'ai, hi hiek jaau nám gaaipai sísí.

8 Hôor wawiejem k'ñirjug k'ñijã pñchig deetarr pñch gaai wai sim k'ai, magan warag hõorta wawinaa. P'atk'on hat'ee k'ñijã hñu Hêwandamau pñch heeg hoowi sim k'ai, jûrr hõordam k'ñir jñsenk'awi hamagjã deem k'õsi deebá. Chi hñk'a durrum k'ñan hee chi pörk'amk'ñir k'ñijã hich jua t'eeg deetarr k'ai, magan wajap'ata hi p'idag waubá. Chik'am dau haug k'aug nám k'ñanjã, pñachdëu hôor dau haug k'aaugwai honee habat.

Jäga haju haai nám maach chi Cristo hiek hñk'a nám k'ñanau

9 Chadchata pñach k'apeen k'a k'õsi habat, sii ham k'ñirpai k'aba. Nem k'aigbam hisegnaa nem wajap'am wau nám gaaipaita náisit.

10 K'od hñbam k'ñanjö hagdaujöta pñach k'apeen k'a k'õsinaa, dich garmuata hñrcha ham k'ñrag heenaa hagdaujö chik'am respetaabat, hamta dich k'ñai hñrpai nám k'ñanjö.

11 Maach Pör Jesucristo hat'ee p'idk'aawai hoob k'usëuk'a p'idk'amiet. Magju k'ñai k'ñir p'ip'iragta habat.

12 Hēwandamau m̄ag hatag maach hich haarcha p'ë hauju k'ap'Λ naawai warag honee naat. Cristo gaaimua pāach dau haug wauju k'ap'Λ n̄amjā warag k'up'īta haudādlat habat. Mag n̄am dāi Hēwandamag j̄eeu n̄am chan hoob k'īir hok'oo j̄eeuba hamiet.

13 M̄ag Hēwandam hiek hāk'a durrum gaaimua hi hōork'a t'Λn̄am k'Λn̄au nem hiigwai pāachdēuchata hig n̄amjō habat, ham nem hig n̄amdam jōpk'aa haudeeg. Warpmua k'āijā bēewi pāach haig k'āyaag di j̄eeucheewai ham dāi hō wajap'a habat.

14 Pāach Cristo hiek hāk'a n̄am gaaimua hōrau k'āijā pāach dāi k'aigba haawai hoob ham t'ōp hiek'amiet. Magju k'āai warag ham kōit Hēwandamagta j̄eeubat, Hēwandamau ham dāijā hāu hamk'īir.

15 Cristo gaaimua dich k'odk'a t'Λn̄am k'Λn̄ honee haawai dāi honee habat; wa jūrr hāb k'āijā gaai machgau hōk'īirjuu k'āijā hoowai dāi gaai masi habat.

16 Pāach heepai sīi chipar chipar haju k'āai, maach Pōr Jesucristo hat'ee nem wawaagjā nem par daúa hooba warag hi hāba habat. Hoob pāachta dich k'apeen k'āaijā hārpai haju hēk'amiet; magju k'āai sīi warag parhooba serbiibam k'Λn̄jōta habat. Hoob pāachdēuta chik'am k'āaijā hārpai k'ap'Λ n̄am ha k'īirjumiet.

17 Chik'amnau pāach k'aibag waauwaijā hoob hagjō ham k'aibag wauju k'īirjumiet. Magju k'āai t'umaam k'Λn̄ daar hāba nem wajap'am happaita wauju hēk'abat, hābmuajā pāach hēugar k'aigba hiek'am hugua.

18 Pāach garmua chan hoob dich k'apeen dāi k'īir haumiet. Magju k'āai sīi t'umaam k'ān dāi k'ōinaa wēnārrajuuta hēk'abat.

19 Hermanonaan, pāach dāi k'aigba harr jūrr hawi hoob pāach juata chik'am gaai na deemiet. Magju k'āai hidēu Hēwandumagta jūrr ham dāi hichdēu k'ap hapibat. Magam higwia hichdēujā hich hiek gaai,

“Muata ham dāi māchdēu k'ap haju haai chiram”
ha sim.

“Pāach dāi jāg nām paar hidēu mārāgta deebat, muata ham gaai hoopik'im” ha sim
Hēwandumau. *(Dt. 32:35)*

20 Maimua hagjö,
“Pāch k'a huk'urm woun k'āijā jāsöo k'itām hoowai wajap'a hi jāhogbapāi;
wa höbisi k'āijā k'itām k'ai, k'ūwagdam wa dödam k'āijā döpibapāi” ha sim.

“Pua mag wajap hich jāhogbapāawai hich garmua pā dāi mag sīerr k'īirjuvia,
‘Jāg māch dāi wajap'a hajuuta mua jāgjujā k'īirjuba jāg hi k'a huk'ur haajeebma' hawi k'īir naauju” ha sim hīchab Hēwandum hiek gaai.
(Pr. 25:21-22)

21 Magua, chik'amnau hamach garmua pāach dāi k'aigba haawai hoob ham gaai hagjö hapāiju hawi ham dāi k'aigba hamiet. Magju k'āai warag pāach garmuata ham dāi haairaa habat.

13

Jāga haju haai nā t'et'emnaan dāi

1 Māig heegar leinaan t'ānāmān t'um hich Hēwandumauta mag k'apitarr k'ānau; hirua

hʌdʌraa mag chi t'et'emnaan k'apiba harr k'ʌʌn chan chuk'um. Magtarr haawai maach t'umaam k'ʌʌnauta mʌg jēb gaai leik'anaa chi t'et'emk'a t'ʌʌm k'ʌʌn hipierraaj haju haai nʌm, hich Hēwandamauta hamag magpi s̄iewai.

² Magua k'ap'ʌ habat: Har leinaanau jaau nʌm hichaaur haajem k'ʌʌnan, hich Hēwandamaau mag leik'apitarr k'ʌʌn hichaaurta nem wau nʌm. Magua, chi mag nʌm k'ʌʌnan hichiita jerrba leinaan juu hāwatatab k'aba hāwatju.

³ Mʌg durr gobernaajem k'ʌʌn chan nem wajap'a waaujem k'ʌʌnag hamach högk'amk'īir k'aba, nem k'aigba waaujem k'ʌʌnag hamach högk'amk'īirta nʌm. Magua, pʌ ham d̄ai k'ōinaa chitam k'ōsi chirʌm k'ai, k'ajap'a chitá. Mag hamʌn pua nem waauwaijā hamachdēujā hīchab pʌ higar nʌmjö pʌ chig habam,

⁴ hamagjā hīchab s̄i pāar d̄ai hāu hamk'īirta Hēwandamaau mag gobernaapi s̄iewai. Pari Hēwandamaau mag ham juu t'eeg hapitarr s̄i par naamk'īrpai k'aba harr haawai pʌta ham na nem k'aigba waumʌn, chadcha pua ham juu högk'aju haai sim. Hichiita hamau hamachdēu mas deeju hayaam k'ʌʌn gaai deeb k'aba deeju, magamk'īirta Hēwandamaau ham p'ë wai s̄iewai.

⁵ Magam huguata maachin hichiita chi t'et'emnaan hipierraaj haju haai nʌm, mag nʌmjā s̄i dich k'aibag wauju k'īrjuwiapai k'aba mamʌ. Wajapcharan Hēwandamaau magpi sim k'ap'ʌ naawaita mag ham hipierraaj haju haai nʌm.

⁶ Pāadē k'īrjubat: ¿K'an jāgwia pārau gobier-noog impuesto p'aagjē? ¿Hagjō hich Hēwandamaau mag p'agju haai nʌm k'ap'ʌ hapi s̄iewai k'abá?

Hichdëuta chi t'et'emnaanag pāar dāi wajap'a hamk'ir p'idag deejeeawai hichiita hamau mag impuesto jēeuwaijā p'agju haai nām, Hēwandam hichaaur hamaaugau.

⁷ Magua, chi impuesto jēeubarmag impuesto p'agbat; wa sīi ham respetaaju haai k'āijā nām k'ān respetaabat hagjö. Hamta chi t'et'emnaan haawai Hēwandamau hamag nem deepi jaau sim t'um deebat.

Jāga haju haai nā dich k'apeen dāi

⁸ Hoob pāach k'apeen hiwiir hābam k'ān nagjā dēbpaar paraa hamiet. Magarrau jūrr hagdaujō dich k'apeen k'a k'ōsi haju k'irjugan chadau paraa habat. Chi magta hich k'apeen k'a k'ōsi simuan chadau chadchata Moiseeu ley p'ā plarr gaai jaau sim t'umaa hārk'a sim.

⁹ Chi Moiseeu p'ā plarr gaai jaauwai, dich hōor k'abam dāijā k'apes hapiba, hōorjā t'ōopiba, nemjā jīg'apiba, sīi chik'am nemjā dich dēn hapim k'ōsi haju haai k'aba nām ha jaau sim. Mamā mag tag hagjö k'apan jaau sīeb mamā, mag t'ānāmān sīi cha māchdēu jaau chirāmjō, mag "Pāch k'apeenjā daupii habá, hich jāg wir haig pāchdēupai pāch chig hapimap'a haajemjō" ha sim gaaimuata t'um hōbēr sim.

¹⁰ Har chadcha dich k'apeen magta k'a k'ōsi simua chan bārjā ham dāi k'aigba hajujā k'irjuba haajem. Magua, mag dich k'apeen k'a k'ōsi nāmuata tagam ley hich Hēwandamau deetarrjā t'umaa hārk'a hōbēr sim.

¹¹ Pari mag Hēwandamau jaau simjō wēnrraju haai nāmān, ya Cristoou maach p'ē hawaan bējeu gayaa pam k'ap'naawaita mag wēnrraju haai

nʌm. Maadëu k'ap'ʌ nʌm, mag hi bëeju hedan warr maachdëu mʌg maach peerdʌajem hiek hälk'aawaim jaram k'ääijä ya gayaata sim. Magua tag jäg sii k'äi nʌmjöta wënʌrraju k'aba nʌm.

¹² Mʌig heegar wënʌrrʌm haiguin hedau k'ëu t'ʌnʌll hawia häspa hurum dën deeu haardʌ hurumjöta sim. Pari mag chi häspa hurumjö sim ha chirʌmʌn, ya Cristo bëeju gayaa sim higwiata mag chirʌm. Magua, hoob tag sii k'ïchag hee nem wau nʌmjö nem k'aigbam waumiet. Mag k'ääi chadcha Cristoou mag pääch p'ë hawaan bëeimʌ sim k'ap hi hiperraata habat,

¹³ chadcha hararag hee wënʌrrʌm k'ʌnʌnjö nem wajap'ata wawaag: nag pig k'aba, p'iesta hee dö nʌm k'ʌnʌnjä k'a jöiba, parhoobam k'ʌn däijä k'apes haba, dich k'apeen däijä k'üir hauba, ni chik'am nemjä dich dën hapim k'ösi k'aba.

¹⁴ Magju k'ääi warag Jesucristo nʌrraajerrjöta haju hëk'abat. Mag nʌm däi hñchab hoob tag warr Cristo k'augba haajeewai nem waaujerr wauju k'üirjumiet.

14

Hoob pääch dënjö hälk'a durrum k'ʌn pääch wir haigjaaumiet

¹ K'odamnaan, päärag jaauk'im: Har Cristo hiek hälk'a durrum pari hamachdëu nem wauju haai nʌ wa wauju k'aba k'äijä nʌm k'augbam gaaimua k'a t'üumjö k'it'ëem k'ʌnau pääch däi k'apeerk'am hiigwai hoob ham k'a hisegmiet. Hoob pääch dënjö k'augba nʌm hawi magʌm gaaimua warag ham däi hijëjëb hamiet.

² Mua pārag mag chirʌmʌn mʌgau: Pogk'a hōrau jaauwai nem t'um k'öju haai nʌm haajem; pari hāaur k'ʌnau mag jaauba haajem. Mua k'ap'ʌ chirʌm, hāaur k'ʌn Hēwandam hiek hamachdëu hæk'atarr gaai hubʌ k'aba nʌm gaaimua nemek modjā k'öba haajem, sii parhooba juau wautarra hōrau hamach hēwandam hawi hagʌmʌg jëeu narr nemek mod k'āijā k'öbaawai pekau haju hawi.

³ Mag, nem t'um k'öwiajā, chi mag k'ö simua jūrr parhooba nem k'öba haajem k'ʌn jaauju k'aba sim. Maagwai jūrr chi parhooba nem k'öba haajem garmuajā parhoob k'oojem hëugar, "Jäguan nem k'öju k'abampata k'ö sīerrʌm" haju k'aba sim, mag nem parhooba k'ö sīeb mamʌ, Hēwandamau magʌmjā higba hijā hīchab hich chogk'a wai sīewai.

⁴ Mag Hēwandam chogk'a simta, k'ant'ee pua hi jaau sī. Hí pʌ chog k'abam. Hich chi patronauta hich chog haawai jaauju haai sim, häu sī wa häu k'aba sī hirua nem wau sim. Mag sīewai maach Pör Cristota jua t'eeg sīebahab, mag nem parhoob k'ö sīewiajā hich mag hubʌ hi wai nʌrraag.

⁵ Jūrr deeum ejemplø pārag jaauk'im: Hee pogk'a maach k'apeenau jaauwai, Hēwandamag jëeuju hed sim haajem; mag hedta härcha hirig jëeuju haai nʌm haajem. Pari jūrr hagjö warm k'ʌnau mag k'aba, Hēwandamag jëwaagan parhoobam hed hawiajā t'um hich hagjöpái sim haajem. Pari jäiguin wajapcharan pua k'īrjuawai chadcha magta haju haai sim k'ai, magan k'an gaaimuata magju haai nʌmjā k'ap'ʌ haju haai sī.

⁶ Mag sīewai, parhoobam hed hawiajā, Hēwandam k'ösi haawai hirig jëwaag mag hedta härcha hʌrk'a nʌmʌn magan häu sim. [Pari mag

hedpai k'aba, hed hëepierr Hëwandamag jëeuk'iinjā, hagjö nem wajaug sim, hi k'ōsi haawaita hirig jëeu naawai.] Hich hagjöta sim t'ach k'ö nám haigjā: Chi parhooba k'ö simua Hëwandamag jëeunaata k'öman häu sim, hich Hëwandamau hoowai hichig jëeunaata k'ö siewai. Pari chi nem parhooba k'öba simuajā mag Hëwandamau k'ōsi simjö haag hawiata mag k'öba siman, magan hich hagjö nem wajaug sim, hirua mag nemek k'öbahab mamn deeum nem hichdēu k'ö sim paar hagjö Hëwandamag häu hajim haajeewai.

⁷ Mag nám haig maach chi hák'a nám k'lan k'irjug k'iet naawiajā maach t'umaam k'lan Hëwandam gaaimuata wénrram. Magua, maach chan mag nám haig sii ya maach juau pawi nám hawia, dich wénrram haig wénrranaa dich t'om haig t'ōju k'aba nám.

⁸ Wajapcharan maach chi Cristo dënk'a nám k'anta mlig heegar hiiu wénrram haiguin, maachin maach Pör Cristoou jäga wénrraju haai náha jaaujeewaita häu chadcha hichdēu k'ōsimjö wénrram; wa mee k'āijā mee náman hichdēu meepibarm haigta meejem. Pari maachin monak'a naawia k'āijā wa meewia k'āijā, hichiita maach Pör Cristo dënk'a nám.

⁹ Mag maach hich dënk'a hawaagta Cristo meewi deeu hiiu p'iidjim, magbarmua hichta k'echwi durrum k'lan Pörk'anaa hīchab hagt'a hiiu durrum k'lan Pörk'aag.

¹⁰ Mag hichta chi Pörk'a simta, k'ant'ee pua pach dënjö hák'a durrum k'lan jaaujē. Wa jägwi pua jäg ham k'a hiséemjö haajē. ¿Pua k'augba sī, maach t'umaam k'anta Cristo k'irp'ee dñnnutk'aimaju,

maach m̄aig heegar haajewai nem wautarr jaau-mam maach j̄äglucha h̄ūraag? Magua, maadëu dich k'apeen jaauju k'aba n̄am, Cristoouta maach t'umaam k'ɻɻn jaauju haawai.

¹¹ Maach Pör Cristoou maach d̄äi magju higwia, H̄ēwandamau hich hiek p̄ä sim gaai,
 “Cha m̄a hiek'a chiräm hiek'au t'umaam k'ɻɻnta
 m̄a k̄irp'ee kanieu t'lk'ök'öod t'ɻn̄amua
 chadcha m̄ata H̄ēwandam charau haju” ha
 hiek'ajim hich maach Pör H̄ēwandamaucha.
(Is. 45:23)

¹² Hichdëucha magtarr haawai jāan chadcharau keena. Mag hedan maach t'umaam k'ɻɻnauta dichdëu nem waaujerr t'um hichigchata jaau-maju, dich hidamaucha.

Hoob p̄aach k'apeen pekau hee burrpimiet

¹³ Mag Cristoouta t'umaam k'ɻɻnag hichdëu k'ap jaaumaju haawai maachdëu chan p̄od dich k'apeen jaauju k'aba n̄am. Mag k̄äai warag b̄l̄rjä dichdëu nem wau n̄am gaaimua dich k'apeen pekau waupijööm nem chan wauju k'aba n̄am. Magba hak'iin maach hoowia hagjö habaawai jürr chi parpemta maach gaaimua pekau wauju.

¹⁴ Mua m̄achdëupai p̄ärag m̄ach jaauk'im: M̄a chadcha hich maach Pör Jesús d̄enk'a chiraawai mua wajap'a k'ap'ä chiräm, s̄i parhoobam nemek mod k'ö n̄am wa dö dö n̄am k'äijä b̄l̄rjä k'aigba k'aba sim. Pari h̄äbmua k'äijä k̄irjuawai mag nem parhooba k'öbaawai H̄ēwandam na hich h̄ärju sim k'ai, magan chadcha hichigpain k'aigba sim.

¹⁵ Magua, Cristo gaaimua p̄ach k'odk'a sim daar pua nem parhoobam k'oowai hirig h̄äu k'aba sim

k'ai, hoob tag hi dak'īir magₘ nem k'öm. Magba hak'iin pua hirigjā k'öpim k'ōsimjöta sim. Pari pua hi dāi mag sim haig, pua chadcha hi daupii k'abata wai sim. Pachdēu nem parhooba k'ö sim gaaimua hoob bigaaum k'ʌn̄nta pekau hee burriwi hok'oopim. Ham kōitpa hīchab Cristo meetarr haawai hamjā maadēu daupii haju haai nₘ, hok'oopimap'a.

16 Pāach chi Hēwandam hiek pāachdēu hāk'atarr gaai hub₈ nₘ k'ʌn̄nau nem wau nₘ bālgrjā k'aigba k'aba sim k'ap'₈ hawiajā hoob hub₈ k'aba nₘ k'ʌn̄n daar parhooba nem waumiet. Magba hak'iin pāach gaaimua ham pekau waubaawai hōrau pāach jaauju.

17 Wajapcharan Hēwandamag dich Pörk'api nₘ chan, sīi nem k'īirpierr t'ach k'ö nₘ k'aba, ni nem k'īirpierr dō nₘjā k'abam. Hēwandamag hādaraa dich Pörk'api nₘn̄n, hirua nem k'ōsimjō waunaa dich k'apeen dāijā k'ōinaa nₘ dāi hich Hēwandam Hak'aar gaaimua honee wēnₘrrₘmu.

18 Mag Cristo hipieraa chadcha dich k'apeen k'a k'ōsi nₘn̄n chadau Hēwandam daúgjā hāuuunaa hōraujā hīchab hāuu hoo nₘ.

19 Wajapcharan mag dichdēu nem wau nₘ gaaimua dich k'apeen dich dēnjö hāk'a durrum k'ʌn̄njā t'umaa k'ōinaa wēnₘrrapijuuta hēk'aju keena, mag nₘmu warag Hēwandam hiek gaaita t'ierr paauk'amaag.

20 Pari magba sīi warm k'ʌn̄nau k'öju haai k'aba nₘ haajem k'öm k'ōchgaupai chan har hagt'a wajappai hub₈ k'aba k'it'ëem k'ʌn̄n Hēwandamau peerd₈ haauwai wajaug paatarrrta pekau waupibarmua sīi hārbapläimjö hapimiet.

Nem k'oojem nemen t'um wajap'a s̄̄sidam. Hāba k'aigba siman, dichdēu nem k'obarm gaaimua jūrr chik'am pekau hee burrpi n̄amta chadcha k'aigba höbēr sim.

²¹ Wajapcharan mag maach gaaimuata maachjö Cristo hiek hāk'a k'ērlmdam pekau hee burrpi sim k'ai, magan warag bālrjā nemek k'öba, nagjā döba, ni parhooba nem waujujā k'aba n̄am.

²² Pāar chi huba n̄am k'ānnau parhooba pāachdēu nem k'ö n̄am Hēwandum dak'ir k'aigba k'aba sim k'ap'ā naawiajā hoob sīi pāachjö huba k'aba k'it'ēem k'ānn Dak'irjā hidawaa hamiet. Magju k'āai sīi pāach k'irjug heepaita mag k'ap'ā n̄amjā wai n̄isit. Hēwandumauta pārau nem wajap'a wau n̄amjā k'ap'ā s̄ebahab. Har hichdēu nem wauju haai sim hawi waubarmjā naspawi deeu dau merag jägbarjim ha k'irjuba n̄am k'ānta chadcha honee n̄am k'ānnau.

²³ Pari hajappai k'augba har hichdēu k'irjuawai k'öju k'aba sim ha simta k'omn, hichdēupaita hich k'aibag wau sim, hichdēu k'irjuawai mag k'öju k'aba simta k'ö s̄ewai. Maadēu nem wau n̄am Hēwandum dau na hāu k'aba sim k'āijā hanaa waauwain pekauta wau n̄am.

15

Pach k'ōchagpierr nem wauba, bigaaum k'ān häu hamk'irta nem waubá

¹ Mag maachdēu Hēwandum hiek hāk'atarr gaai chadcha huba n̄am k'ānnauta jūrr har maach k'āai k'a t'ūumjö k'it'ēem k'āndam chig hapimap'a haju haai n̄am, sīi dichdēu k'ōchagpierr ham dak'ir

hamau nem wauba haajem nemjā wauba, wa hamau k'öba haajem nem k'äijā k'öba.

² Mag sīi dichdēu k'ōchagpierr nem wauju k'ääi, dich k'apeenau k'ōsim nemta wauju haai nłm, nem wajap'am, magłm gaaimua hamjā häu nłm däi warag Hēwandum hiek gaaита hubł paauk'amamk'īir.

³ Cristo mąg jēb gaai nłrraawaijā sīi wir haig hichdēu nem k'ōsimpaita wauba haajeejim. Mag k'ääi maach häu wěnłrramk'īirta hōrau hich k'īircha k'aigba hiek'amaajerrjā higba, hich Hayau k'ōsi sīerrjöta nłrrajim. Mag nłrrarr gaaimua Salmos gaai jaau simjö,

hich Haai gaaimua jūrr hich k'īirta hōrau k'aigba hiek'aaejeejim. *(Sal. 69:9)*

⁴ Hēwandumau hich hiek p'ä sim gaai nawe jaautarran, maach p'it'urg wěnłrrawiajā mag hiek gaaimuata warag honeenaa magłmjā higba häwat wěnłrramua häu hich haar hōbérjujā k'ap hamk'īirta mag p'äpójim.

⁵ Hich Hēwandumau mag maach p'it'urg haauwaijā magłm nem p'it'urmjā häu maachig häwaat k'ap'Ł hapināa honee hapiejeeawai hirigta pāar kōit jēeu chirłm, Cristo mąig heegar hōor hee nłrraajerrjö dich k'apeen däijā bibigag chuk'u hö häbata wěnłrramua

⁶ t'umaam k'łlnauta hihäba maach Pör Jesucristo Haai Hēwandumta t'ö hiek'amk'īir.

Judionaan k'abam k'łlnagpa maach peerdłajem hiek jaautarr

⁷ Mag pāach hoowia t'umaam k'łlnag maach Hēwandumta t'ö hiek'amk'īir, pāach hee wir haig-

paijā t'umaa hagdaujö dich k'apeen k'a k'ōsi habat,
hich jāg Cristooujā maach k'ōsi harrjö.

8 K'īir heyaa habat: Jesucristo m̄ag jēb gaai
bëetarran, Hēwandamau maach jöoinag hāb maach
peerda haumk'īir p̄liju ha jaautarr haawai, hich
pierrum gaaimua chadcha Hēwandam hiek'a s̄iejim
ha k'ap hamk'īirta bëejim. Magua mua pārag jaau
chiram: Hi bëetarran, maach chi judionaan hat'ee
chadcha nem wajap'a wawaanta bëejim.

9 Pari mag maach judionaan hat'eepaijā k'aba,
hīchab Hēwandamau judionaan k'abam k'ānnpa dau
haug k'augwi hich k'augpitarr haawai, hamagpa
hīchab hi t'ö hiek'amk'īirta bëejim. Mag hamaujā hi
t'ö hiek'aju higwi, Daviiujā hīchab,

“Judionaan k'abam k'ānnau p̄ t'ö hiek'ap'öö
t'ānām hee, muajā hīchab p̄ t'ö hiek'anaa
meuk'araupa p̄ t'umeuk'arju” ha p'ājim
Hēwandam hiek gaai. (*Sal. 18:49; 2 S. 22:50*)

10 Maimua Moiseejā hagjö,
“Judionaan k'abam k'ānnjā judionaan dāi t'um
hāba honee habat” hajim. (*Dt. 32:43*)

11 Maimua hich Daviiupai deeu hūwaai,
“Durrpierram k'ānnau p'öbörpierr judionaan
k'abam k'ānnaujā maach Pörtä t'ö
hiek'abat” hajim. (*Sal. 117:1*)

12 Mag maach Pör higwia, Isaías k'ararraujā hīchab,
“Isái chaain hewagam k'ānn heemua hāb nemjīirjö
sūrk'a höbérbaadëmta judionaan k'abam
k'ānn durrpierr nānnidäm k'ānn Pörk'aju”
hajim.

“Magbaawai hamachdëujā hīchab chadcha hiru-
ata hamach wajap'a wai s̄isiju k'ap'ā haju”
ha jaaujim. (*Is. 11:10*)

13 Judionaan k'abam k'ɻɻn, maguata muan mag hichdēu maach d̄i wajap'a hajujā k'ap'ɻ hapiejem hag Hēwandumaga pāar kōit j̄eu chirɻm, pārau chadcha h̄k'a naawai honee hapināa k'ōinaa nɻm d̄i warag mag hichdēu maach d̄i wajap'a haju ha simta pāragjā hich Hak'arauta h̄rcha k'ūrjupimk'īir.

Pabloou mag hēsap p'ā sim higwi jaautarr

14 Cristo gaaimua k'odamnaan, mua k'ap'ɻ chirɻm, mɻchdēu pārag mɻg p'āju nawe pārau chadcha pāach k'apeen d̄ijā hö wajaugnaa, Hēwandum d̄i hogd̄ba wēnarrajujā hathaba k'ap'ɻnaa, h̄chab pāach k'apeen wawijuja chadcha pārau k'ap'ɻ nɻm.

15 Pari magɻm h̄ba, hichiita mua pārag mɻg p'ā deep̄i chirɻm, mɻch himeerba. Pari ma chan mag pārau k'augba naawaijā k'abam. Mua mɻg pāachdēu hoojem k'ɻɻn d̄enjō p'ā deep̄i chirɻmɻn, ya pāachdēu k'ap'ɻm nemdamjā k'īir hok'oopimaaugauta mag jaau chirɻm, Hēwandamau h̄u mɻ heeg hoowi

16 Jesucristo chogk'apināa judionaan k'abam k'ɻɻnag hich hiek jaaumk'īirta mɻ j̄r hautarr haawai. Magtarr haawai mɻ p'idagan judionaan k'abam k'ɻɻnagta maach peerd̄ajem hiek jaau nɻmli. Mag jaau chitɻmua h̄u h̄k'api hat'aawai hich jāg Hēwandumag ofrenda deejemjō muajā mag chi h̄k'amam k'ɻɻnta hirig dee chirɻm. Pari mua mag ofrendajō Hēwandumag dee chirɻm ha chirɻmɻn, Hēwandamau ham haum k'ōsi haaujem higwiata mag chirɻm, ya chi Hak'arauta hi hat'ee wajaug paa wai s̄iewai.

17 Mag hiek'aju k'aba chirab mam λ , Hēwandam hat'eem p'idag m λ chdēu wau chir λ m higwian chadau, m λ hiek'aju haai chir λ m, Jesucristo dēnk'a chir λ m gaaimua judionaan k'abam k' λ nagpa häu hi hiekta jaau chiraawai.

18 Sīi parhoobam nem higwia chan m λ hiek'abam; mam λ m λ chdēu mag jaau chit λ m gaaimuata häu Jesucristoou hamag Hēwandam hiek hāk'apitarr paran chadau m λ hiek'aju haai chir λ m. Mag hamau hāk'atarran, hamachdēucha mua jaau chir λ m hūrwia mag m λ chdēu jaau chit λ mjō hamach daar wajap'a chit λ m hootarr gaaimuata häu hāk'ajierram.

19 Mam λ mag gaaimuapaijā k'aba, mag n λ m dāi hīchab Hēwandam Hak'aar juu t'eegau mua hōor mor masim k' λ n monaaunaa mepeenpa dau daau j λ r wērp chit λ mjā hamach daúa hootarr gaaimuapata hāk'ajierram. Mag jaau chit λ muata maach peerdlajem hiek Jerusalenmua jaubaaderr Iliria durram magwe jaauwi chir λ m.

20 Maguata m λ g maach peerdlajem hiek jaau chit λ m λ n, hagt'a bālrjā Cristo higwia jaau n λ m hūrba haajem k' λ n heepaita jaauju hēk'a chit λ m, ya chik'amnau jaauwia hāk'a durrum k' λ nagta deeu jaau chit λ m ham hugua.

21 Hēwandamau hich hiek gaai jaauwai, warr bālrjā Cristo jaau n λ mjā hūrba haajerr k' λ naujā hi hiek hūrwai k'ap' λ haju ha sim; maagwai hich mak' λ nauta hi hooju ha jaau sim hīchab. Magua mua mak' λ nagta mag jaau chit λ m haig, hich Hēwandamau jaautarr heeta höbér s̄ebahab.

Pablood hich Romaag maju jaautarr

²² Mag gaaimuata chadcha mua pöd päär hoon maba sii par hiiupaita majujú haajeejim, mau hagt'a Cristo hiek hürbam k'ʌʌnag jaauju pöoma t'ʌnarr haawai.

²³ Pari mau mäch chiräm durr ya t'um jaau p'ʌʌrdʌbapäaiwai h̄isin chad maju haai chirsim. Mag nám däi hag nawejā maju k'īirju chirarr haawai

²⁴ Españaag mamuata päär hoon mab k'aba hoon maju k'īirju chiräm. Mua k'ap'ʌ chiräm, mag maach häba honee naawia maigmua mə mam hedjä pärav mə juag hooju, häu España barmk'īir.

²⁵ Mamə nacha mə Jerusalenag mam, jam judionaan Cristo gaaimua maach k'odnaank'a t'ʌnám k'ʌʌnag nemdam deenau ham juag hoomjö hoon.

²⁶ Maan, hermanonaan Macedoniapienau Acyapien däimua hamach k'īrau p'atk'ondam jär p'iewi jam Jerusalén hermanonaan hap'ʌʌ k'it'ēem k'ʌʌn hat'ee deepäi námli.

²⁷ Mag deepäiju hap'öbaaderrjä hamach k'īrauta deepäiju hap'öbaadëjim. Hamau k'īrjuawai, jam Jerusalenpien däi dëbpaar pöm námjöta nám haajem, warrcha hamachdëu Cristo hiek k'aaugwaijā maach hermanonaan Jerusalenpienau jaau nám gaaimuata k'augtarr haawai. Magtarr gaaimua häu hamach peerdʌ naawaita, hamaujā jūrr hagdaujö haag hawi, nemdam dee námua ham juag hooju haai nám hawiata mag deepäiju hap'öbaadëjim.

²⁸ Wajapcharan cha mächdëu jaau chirämjö mächdëucha mag p'atk'on k'apeenau jär p'ie wai

nʌm deebat'uurwaita Españaag mamua pāar haig chiraimaju.

29 Mua k'ap'ʌ chirʌm, mʌ pāach haar bari-maawai maach t'umaam k'ʌn därrcha honee nʌisiju, Cristoouta maach däi hæu haju haawai.

30 Hermanonaan, Hēwandam Hak'arau maach wir haigpajā hagdaujō chik'am k'a k'ōsi hapinaa pāraujā mʌ dënjō Jesucristo hiek hæk'a naawai Hēwandamagta mʌ kōit jéeubat.

31 Mag pāachdëu hirig jéeuwai Judea durr Cristo hiek hæk'aba nʌm k'ʌnag mʌ chig hapibata hirig jéeubat. Magnaa mag p'atk'on judionaan k'abam k'ʌnau Jerusalenpien hat'ee deepläi nʌm mua harrumjā magʌm haba haum k'ōsi hamag haumk'īrjā jéeubat.

32 Hēwandamau mag pārag jéeupi chirʌmjö hamʌn, magan pāar hoon maawaijā honeeta pāar haar barbaimaawai k'ōinnaa chiraimaju, majā hæu Hēwandamau pāar haar barpimʌn mamʌ.

33 Mʌchdëujā pāar kōit jéeu chiraajem, hich Hēwandam hōor k'ōinnaa hapiejemuata pāachjā k'ōinnaa wai s̄iemk'īr.

16

Romapienag salud deepäitarr

1 Keena, Cristo gaaimua maach hlp'li Febe jöpcha pāar haar maju, pāar hoon; Cencrea p'oböröm iglesia hee hiruajā hæu hōor juag hoojem.

2 Jāg hermana pāach haar baarwai, tagam k'ʌn hagjō maach dënjō hæk'a nʌm k'ʌn däi haajemjö hi däijā wajap'a habat. Hirua nemdam hiigwaijā t'um haudeebat. Magaag jāg hermanaaau hæu

därrcha hōor juag hoowi sim; mΛ juagjā hirua hoojim.

³ Hīchab mΛ hermano Aquiloogjā mΛ salud deebat maimua hi hΛli Priscilaaggjā hagjö. Jāk'ΛΛnau chadcha därrcha mΛ juag hoowi nΛm, mΛg Cristo p'idag p'idx'a nΛm gaai.

⁴ Hamau peer hamachta t'õopijierram mΛ kōit. Magua chadcha mua hamag häu hajim haajem; mamΛ mΛch happaimuata mag häu hajimjā haba, judionaan k'abam k'ΛΛn iglesia hee t'umaam k'ΛΛnauta hamag häu hajim haajem mΛ kōit, mag häu peerdΛwia maach Pör Jesucristo hiek jaau chitΛm gaaimuata hamachdēujā hūrwi hÄk'atarr haawai.

⁵ Jāg hermano Aquilo di haig culto wawaag hermanonaan podpaajem k'ΛΛnagjā hagjö mΛ salud deebat. MΛ k'apk'ΛΛn wajap'am Epenetoogjā salud deebat. Hichta Asia durr nacha Cristo hiek hÄk'ajim.

⁶ Mariaagjā salud deebat, jāg hΛli chadcha hathaba maach Pör Cristo hat'ee pāar hee p'idx'awi sim.

⁷ MΛ durram k'ΛΛn Andrónico Junias dÄi jam pāach haar nΛm k'ΛΛnagjā salud. Jāk'ΛΛn mΛ k'apeen hajim hÄba cárcel deg naajeewai. Jesucristoou jlr hautarr k'ΛΛnau hoowaijā hamau maach Pör Cristo hat'ee p'idag wau nΛmjā häu hoojem. Hamau mΛ k'ääi na Cristo hiek hÄk'ajierram.

⁸ MΛ salud deebat hīchab Cristo gaaimua mΛ k'apk'ΛΛn chi wajap'am Ampliatoog.

⁹ MΛg Cristo hiek jaau nΛm gaaí maach k'apeer Urbanoogjā salud; maimua Estaquiigjā hagjö;

mua hi daupii chitλm.

¹⁰ MΛ salud deebat Apeleeg, p'it'urg haauwaijā hää Cristo gaaita warag hubΛ k'itaajem. T'um Aristóbulo degam k'λλnagjā hīchab mΛ salud deebat.

¹¹ MΛ durram woundam Herodión haajemλgjā salud deenaa Narciso di haiguim k'λλn hīchab maach Pör Cristo hiek hæk'a nλm k'λλnagjā mΛ salud deebat.

¹² Trifenaagjā mΛ salud deenaa Trifosaagjā deebat. Hamjā hīchab maach Pör Cristo hat'eeta p'idk'a durraajem. Hää, maimua Cristo gaaimua maach hăp'li Persidaagjā salud; hijā hīchab mua daupii chitλm dărrcha maach Pör Cristo p'idag gaaai p'idk'a k'itaawai.

¹³ Rufoogjā salud. Hijā hīchab maach Pör Cristo hat'ee hich p'idk'a sim gaaimua t'ărp'öö sīejem. Maimua hi hădagjā hagjö mΛ saluddam deebat. Wajapcharan muajā hīchab mλch hădjöta hi jāsene wai chitλm, hichdëujā hīchab mΛ hich chaaijö haa-jeewai.

¹⁴ Salud deebat Asincritoog, Flegonteeeg, Hermeeg, Patrobaag, Hermaag maimua tagam hermanonaan ham däi nλm k'λλnagjā hagjö mua salud deepäi chirλm.

¹⁵ MΛ salud deebat hīchab Filologoog maimua Juiliaagjā hagjö, Nereoog maimua hi hăp'λígjā hagjö, Olimpaag maimua t'um tagam k'λλn maach hermanonaan ham haig nλm k'λλnagjā hagjö mΛ salud deebat.

¹⁶ Cristo gaaimua păach t'um hăba k'odk'a t'λnaawai hagdaujö dich k'apeen k'a k'ōsi saludaabat. Mau iglesiapierr hermanonaan

Cristo hiek hëk'a durrum k'ɻɻnau hamach t'umaam k'ɻɻnau pārag salud deepäi nám.

17 Hermanonaan, mäch k'īir hok'ooju nawe pārag jaam hig chirám, mä hiek hürbat: Jäg Cristo hiek jaau nám hanámjä nacha pāachdëu hürtarrjöä k'aba sii warag hag chaaurta jaau wénrram gaaimua pāachjä hamachjö hok'oopijuuta hëk'a nám k'ɻɻn däi k'īir k'ap'ä habat; jägäm k'ɻɻn däi chan hoob k'apeerk'amiet.

18 Jäg nárrjéem k'ɻɻn chan chadcha maach Pör Jesucristo hat'ee p'idk'am k'ōsi haawaita mag wénrraba, sii hamach k'ōchagpierr nem waum k'ōchgaupaita jäg nárrjéem. Haman chadcha nem hiek'aa k'aug k'īir hee bëbëdömjö nem jaau sñerrjéem, pari mag wénrram sii hõor k'īirjug meraam k'ɻɻndam himeraa k'ūguraagpaita jäg nárrjée haajem.

19 T'umaam k'ɻɻnau k'ap'ä nám, pārau chadcha Cristoou k'ōsi simjö hi hiperraata nem waaujem. Maagwai mä honee chirám. Mamä räaba mua mag chirám: Nem wajap'am wawaagan chadcha nem k'īirjug k'augta habat; pari nem k'aigbam wawaag chan sii warag wauju k'augba dau mer-aamjöta habat.

20 Pārau magta hamän, mag parhoob nem jaau sñerrjéem k'ɻɻnau hamach k'īirjug pāach hee jaaucheewaijä, Hëwandam maach k'ōinää hapiejemuata pārag ham hiek hëk'apiiba habarmua chi mepeer Satanás mag hõrag sëuk'a nem jaaupiejemjä pārag bëlu hö jät'äg deebarmjö haju. Maach Pör Jesuu pääar däi hëu hamk'īir mua pääar kõit jëeu chiraajem.

21 Hësin chad deeu pārag maach salud jawaag-

pam. MΛ k'apeer Timoteo mΛ däi hogdΛba p'idk'a k'itaajemuajā pārag salud deepäi sim; maimua mag tag hīchab Lucioou, Jasonau maimua hagjö Sosipaterraujā salud haajem; hamach mΛk'ΛΛn mΛ däi durr hābam durram k'ΛΛnau.

²² Keena, muajā pārag saluddam deepäi chirΛm, mΛchdëujā pāach dënjo hīchab maach Pör Cristo hiek hök'aajeewai. Pabloou mΛg hēsap gaai pārag jaaupäi sim t'um muata p'ājim. MΛ t'ār Tercio haajem.

²³ Jöoi Gayouujā hīchab pārag salud haajem. MΛΛn hi di haigta chiraajem. Culto wawaagjā hich mΛg degta hōor biirdlajem, hi deg. Jöoi Erastoo hīchab pārag salud haajem, mΛg p'öbör heem chi tesoreroou. Maimua hābmiecha hermano Cuartouujā hīchab pārag salud deepäi sim.

Pabloou Hēwandamta t'ö hiek'api jaautarr

[
²⁴ Hayoo keena. MΛgdampai hajim pārag jaaum hig chirarr. Maach Pör Jesucristoou pāar t'umaam k'ΛΛn däi hāu hamk'īir, maumua marau pāar kōit jēeu durraajem.]

²⁵ MΛg maach peerdΛajem hiek hich Jesucristo higwia mua jaau chirΛm gaaimua Hēwandamau pāar hubΛ hapiju, hich hiek gaai jaau simjö. MΛg judionaan k'abam k'ΛΛnpa peerdΛju hiek'an, warrrgar hich Hēwandamau mΛg durr hompaaju nawe hichdëu ya k'īirju wai sīejim. Pari magtarrta warrrgar hich hi jaaumienag jaauwaijā warre dawaa jaauba,

²⁶ hīsta hich hag hiekpai wajapcha hōrag k'ap hapibarm. Magtarr haawai hīsta chadcha t'um durrpierram k'ΛΛnag mag maach peerdΛajem

ROMANOS 16:27

lxxxv

ROMANOS 16:27

hiek jaaupi sim, hich hiek hāk'anaa hich hipierra
wēnʌrramk'iiir.

²⁷ Hēwandum hich happai s̄ierrʌmta maadēu t'ö
hiek'aju haai nʌm, hichdēuta maach Pör Jesucristo
gaaimua maach peerdʌ hautarr haawai.

Hīsin chad tag jaauju chuk'u chirʌm, mag-
dampai hajim. Hayoo keena,

Pablo

Hēwandam Hiek New Testament in Woun Meu

copyright © 2011 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Woun Meu

Dialect: standard spelling

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Woun Meu

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-08-06

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files
dated 29 Jan 2022
f93ebb7a-0e54-5698-b564-14e525ed9c9f